

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG, D.D. 28 maart 2023

Vergaderzaal 5

1. Beschikbaar stellen van Uitvoeringskrediet Opgave Groen-Blauwe-Stad - Raadsvoorstel

Voorzitter: Mevrouw Kruger
Commissiegriffier: De heer Boom
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Boom-Vos (VVD)
Dhr. De Feijter (CU/SGP)
Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)
Mevr. Van Herwijnen (Partij voor de Dieren)
Dhr. Kleinpaste (Gewoon Dordt)
Dhr. Van der Kruijff (CDA)
Dhr. Maroof (DENK)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Mevr. Schnabel (PvdA)
Dhr. De Vries (VSP)
Dhr. Wringer (Beter Voor Dordt)

Ambtelijke ondersteuning: Mevr. Huibers, Mevr. Kelder.

Portefeuillehouders: wethouder R. van der Linden.

De voorzitter: Goedenavond allemaal. Ik vind het altijd leuk toch weer om dat knopje in te drukken. Ik zeg keer op keer. Het doet me altijd denken aan het oude V&D-pand waar dan een oproep gedaan werd. Toevallig heb ik het met iemand erover gehad, over de ouwe panden, en ook weer het V&D-pand, dus dan triggert dat weer. Maar welkom vanavond commissieleden en ook mevrouw Helder. En dan ben ik even weer uw naam ... Mevrouw Huibers. Ik zal zo even een voorstelronkje laten doen. We zitten hier vanavond ten aanzien van het raadsvoorstel een uitvoeringskrediet, het beschikbaar stellen van een Uitvoeringskrediet Opgave Groenblauwe stad. En de commissie heeft gevraagd aan mevrouw Helder, onder andere, om wat meer informatie te geven over de subsidies. Dus ik wilde eerst even een voorstelronkje doen. Mevrouw ja, ik wou zeggen mevrouw Boom, wilt u zeggen wie u bent en waarvan u vandaan komt.

Mevrouw Boom: Goedenavond. Mijn naam is mevrouw Boom van de Dordtse VVD.

De heer Maroof: Maroof, DENK Dordrecht.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Kleinpaste: Gert Jan Kleinpaste, Gewoon Dordt.

Mevrouw Van Herwijnen: Irma van Herwijnen, Partij voor de Dieren.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Boom: Hessel Boom, commissiegriffier.

De heer Portier: Ronald Portier, Socialistische Partij.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Van der Kruijff: Wim van der Kruijff, CDA.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De voorzitter: En dan zal ik het nu nog even zeggen: mevrouw Kelder in plaats van Helder wat ik steeds ... Ook welkom de mensen op de tribune. Ik weet niet. Er zitten er twee. En de mensen thuis. Mevrouw Kelder zal zo een presentatie geven over die subsidies. Aan u allen de vraag, als u een verduidelijkende vraag heeft heel kort te stellen, niet met een enorme inleiding en vervolgens dat we met z'n allen moeten zoeken naar de vraag. Excuus dat ik het zo uitleg, maar dat is een beetje de ervaring. Korte vragen, en anders laten we mevrouw Kelder haar verhaal doen en kunnen we daarna het debat voeren. Mag ik u het woord geven? Excuus, ja, het is geen debat, het is beeldvormend, dus vooral technische vragen stellen. Hebben we net iedereen rustig zonder te veel uitgebreide vragen, en laat de techniek ons in de steek. Ja, precies dat kan ook. Clarie komt er al aan zie ik.

Mevrouw Kelder: Maar dan begin ik toch, is dat goed? Want wij vragen eigenlijk in één keer voor vier jaar en dat wil ik in eerste instantie toelichten waarom dat is. We werken vrij veel met subsidies, en bijna alle subsidies die we tot nu toe hebben binnengehaald die co financieren we met het schrijven van uren, maar daar komt een eind aan. Ik weet niet of dat toelichting vraagt dat je schrijft met uren, dus je moet cofinanciering geven, maar dat kan ook als je gewoon zelf eraan werkt, en dus je uren schrijft daarop. En dat doen we, tot nu toe, maar daar komt natuurlijk een eind aan want het gaat eigenlijk over een Opgave Groen, en de mensen die aan groen werken die zijn bijna allemaal nu aan het schrijven op deze projecten. En als wij het budget willen inzetten, wat ook kan, want dat wordt gewoon vermeerderd, dan hebben we de garantie nodig dat het er is voor meerdere jaren. Dus daarom vragen we het budget voor meerdere jaren, dus dat is de reden.

We kunnen het ook elk jaar aanvragen, maar subsidieaanvragen, als je niet kan laten zien dat je het budget hebt voor meerdere jaren, dat doen ze niet. Dus dat is de reden. Daar hoeven jullie niet bij mij in te stemmen of blij om te zijn, maar onze uren zijn bijna

op, voor die vier jaren, en ik zie ...Nee, oké, dan ga ik nu snel weer door. Ja, ik heb eigenlijk het voorstel in een presentatie gezet, dus daar ga ik snel doorheen, op verzoek. Dit is wat er eigenlijk wat de coalitie als ambitie heeft. Dus ja, het is vergroenen. Wat er ook, dat staat niet in het coalitieakkoord, is eigenlijk het stimuleren tot bewegen en ontmoeten. Het groen, dat doen wij ook...

De voorzitter: Mag ik nog heel eventjes inbreken, want het is slecht te verstaan. Ik weet niet of de microfoon het inmiddels wel doet?

Mevrouw Kelder: Wel, er zit echt maar één knopje op.

De voorzitter: Ja, ik zie wat gaan branden. Nee, en anders misschien even zittend bij die andere microfoon, als dat u niet ontrief?

Mevrouw Kelder: Dus dit is niks nieuws, volgens mij. Dus we werken aan dat wat er in het coalitieakkoord staat. Heb ik ook opgeschreven in het raadsvoorstel. En het komt allemaal ook nog terug. Wat ik graag enige tijd aan wil geven is ... Kijk, het doel, dat werd ook gezegd, staat er wel in. Het doel is eigenlijk het werken aan de klimaatadaptatie, biodiversiteit en verleiden tot bewegen en ontmoeten. En die drie onderdelen die kan je heel erg oplossen met groen. Doet hij het nu? Nou fantastisch, dank je wel. Ik ben blij dat jullie me zo helpen. Fantastisch. Ja, dus die drie onderdelen, klimaatadaptatie, biodiversiteit en verleiden tot bewegen ontmoeten draagt ook met groen bij aan tot een aantrekkelijke stad. Dat is ook een doel uit de Omgevingsvisie. Niet? Nou, en de werkwijze is eigenlijk we maken een beweging. Dat doen we intern in de organisatie, maar de meeste subsidies die wij binnenhalen die hebben een kenniscomponent, en de mensen die eraan schrijven die doen ook mee met het traject. Dat zijn heel veel Europese projecten ook dus die kunnen ook van andere steden leren. We doen dat met bewoners bedrijven en belangenorganisaties. Er zit ook een belangenorganisatie in één van onze Europese projecten, en we doen het ook heel veel met onze medeoverheden en kennisorganisaties. En vanuit de Europese subsidies zien we ook heel veel andere steden. En eigenlijk is dit een opgave die dus heel erg agenda zettend is. Ik zal straks een aantal onderdelen noemen, en die we ... Ja, bij heel veel onderdelen kan groen een rol spelen. Natuur heeft een positieve invloed op de zachte dimensies van de brede welvaart, en dat kan een rol spelen bij subjectief welzijn, dus mensen kunnen zich prettig voelen in groen. Is algemeen bekend eigenlijk, en ook bij de gezondheid speelt het een belangrijke rol, en ook bij de sociale contacten, dus dat dat groen zorgt voor het spelen, bewegen. Het verleidt eigenlijk tot spelen, bewegen, en elkaar ontmoeten in de openbare ruimte. Dus de drie thema's staan in het blauw. En onze werkwijze die heb ik net toegelicht en dan hebben we nog vijf prestatielijnen en die ga ik nu snel doornemen. Thema klimaatadaptatie, dat is de robuuste structuur. Bij klimaatadaptatie proberen we eigenlijk mee te koppelen met meerjarenonderhoudsprojecten, dus zorgen dat er waterberging is bij de MOP-projecten. En bij elk nieuwbouwplan plan worden ook klimaateisen meegegeven. Ook daar hebben we aan gewerkt. Dat zijn de deels waterberging, waterveiligheid en ook groennormen. Maar we weten ook dat eigenlijk op termijn, dus het wordt steeds moeilijker, om bij al die overlast fysiek ervoor te zorgen dat dat niet meer gebeurt.

De kans op een overstroming blijft eigenlijk, en daar moeten we ons ook op voorbereiden. Daar kom ik op terug.

Mevrouw Boom-Vos: Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Boom?

Mevrouw Boom-Vos: Mag ik een vraag stellen? Ja, graag. U gaf aan de waterberging en het klimaat adaptatie, dus meer regen. Bij nieuwbouwplannen, nemen jullie ook bestaande bouw mee, dus bijvoorbeeld wanneer een heftige regenbui is zijn bepaalde gebieden in de stad die altijd daar last van hebben?

Mevrouw Kelder: Ja, dat klopt, die zitten er ook in. Die nemen we ook mee. Dus misschien kan ik bij de volgende scheet iets duidelijker uitleggen hoe zit? Ja, er komt een nieuwe klimaatscenario's volgend jaar, en dan doorlopen we deze trits. Dus je ziet hier op de kaart eigenlijk waar wateroverlast is in de stad. En waar wateroverlast zit, dat is een stresstest, dan zie je de kwetsbaarheden, maar dat wil nog niet zeggen dat het per se een probleem hoeft te zijn. Stel dat, dat is hier niet het geval, dat zie je wel, het een park is, is het misschien wat minder een probleem dan als het niet is. En dat stel je vast in knelpunten. Daar zit Veiligheidsregio, want die willen bijvoorbeeld een weg waarop de ambulance rijdt, gewoon niet onder water hebben. Dus ook met andere belangenorganisaties, die kunnen ook meepraten, en die zien gewoon op andere plekken dat daar staan bijzondere bomen en die kunnen niet tegen water. Dus iedereen kan aangeven wat ze een knelpunt vinden, en dan ook iedereen kan meedenken met elkaar hoe gaan we het oplossen en wie gaat het dan financieren? Dus dat is een trits. En dus het is ook in de bestaande stad. Dat is een hele goeie vraag namelijk, die bestaande stad. Meestal willen we de bestaande stad alleen maar oplossen als daar een meerjarenonderhoudsproject is. Het moet echt heel erg zijn willen we daar gewoon echt direct op handelen, dus dan moet het hier eigenlijk uit blijken. Dat zou dan het geval moeten zijn. Eigenlijk moeten we deze gelijk koppelen aan wat vinden wij knelpunten vanuit de gemeente? Kijk, is dat echt ernstig, is daar een MOP-project binnen nu en vijf jaar, kunnen we het naar voren halen? Dan kan je dat doen. Dat is de manier waarop we werken. En dit systeem, dat doen we met alle...

De voorzitter: Mevrouw Boom, een aanvullende vraag?

Mevrouw Boom-Vos: Ja, ik ben toch ook een beetje op zoek hoe jullie de komende vier jaar, of dat jullie dat al gedaan hebben. In de Indische buurt weten we, dat is een grote kwetsbaarheid, er zitten grote risico's met wateroverlast in. Hoe nemen jullie dat mee, of zijn jullie daar al mee bezig? Wachten jullie op een meerjarenonderhoudsplan en wanneer komt het?

Mevrouw Kelder: Nee. Dat is een groot probleem waar we echt nadrukkelijk mee bezig zijn, op meerdere fronten.

Mevrouw Boom-Vos: Ja mag ook een andere keer.

Mevrouw Kelder: Ja, graag. Ik wil het wel, anders spreek ik nog een keer...

Mevrouw Boom-Vos: Nee, maar het is wel fijn om te weten dat het bij jullie ook op het vizier staat en dat jullie ermee bezig zijn. En ik hoef niet gelijk oplossingen, maar ...

Mevrouw Kelder: Het is heel duidelijk iets waar we nadrukkelijk mee bezig zijn.

De voorzitter: De heer Roggekamp had een vraag.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik ben eigenlijk benieuwd want wat ik eigenlijk hier mis is een stukje veiligheid. U geeft zelf aan groen nodigt uit te bewegen, maar groen nodigt, 's avonds als donker is, ook uit tot criminaliteit. En daar hebben we heel veel al meegemaakt in deze stad. We hebben ook wel aangegeven,

slimme verlichting zou een oplossing zijn. Maar ik zie hier eigenlijk helemaal niks terug in de veiligheid. Hoe wordt dat meegenomen?

Mevrouw Kelder: Een paar sheets verderop kan ik dat toelichten, dat is makkelijker. Ja? Oké. Dus naar stresstest en kwetsbaarheden kijken, knelpunten en dan oplossingen, dat is eigenlijk wat we steeds doen. Dus ook hier. Dus er is een basiskwaliteit natuur. We zorgen voor de groenstructuren, we gaan natuurinclusief bouwen en ontwikkelen, en we passen ecologisch beheer toe. En we gaan ook weer met die stresstesten. En dan wil ik even voorbeelden geven van stresstest. Is ook weer hitte, droogte, hevige regen, maar ook invasieve planten kunnen stress opleveren voor de natuur. Ook geluid en licht. En ik heb de honingbij erbij gezet omdat de honingbij in de Biesbosch een probleem is voor de wilde bij. Dus dat is dan ook een stressfactor. Dus dat zijn stressfactoren, en dan zie je weer ook dat je dat ook met elkaar kan bekijken wat wil je bereiken, wat is de stress, welke stress komt ervoor en waar liggen de knelpunten en hoe kunnen we dat met mekaar oplossen? Dus het is altijd met elkaar kijken: wat wil je bereiken, wat is er aan de hand en hoe kan je dat oplossen? En dan kom ik nu bij de gezonde leefomgeving. Dus wij doen alleen het groen wat we neerzetten voor verleiden, maar er zit nadrukkelijk een veiligheidscomponent in. En we hebben een adviesgroep gezonde leefomgeving, en daar zit iemand van veiligheid in, daar zit publieke gezondheid in, daar zit sport in, en we willen dat groen eigenlijk dat het dan past bij al deze dingen. Dus wij financieren eigenlijk de kant van het gezonde groen, maar dat moet natuurlijk ook met de veiligheid goed gaan. Dus dat zit in die adviesgroep. Dus wij hebben het initiatief genomen precies daarom, om zulke soort dingen. Dus wij kunnen wel groen aanleggen, en dan met het idee van dan kan je een leuk rondje lopen, maar mensen gaan niet zomaar lopen, dus dat inregelen doen we met het stimuleren, dat doen we dan weer met sport. En de veiligheid is ook belangrijk anders ga je het ook niet doen, dus dat moet ook. Dus dat is niet per se alleen bij ons, maar dat doen we dus met die adviesgroep. Dus dat ook hier, die gezonde leefomgeving, dat is er te veel aan verontreiniging en dergelijk. Dus we zien in Wielwijk waar die Emma Trompweg eruit is gehaald, dat monitoren al een aantal jaren, en nu die weg eruit is, is in één keer die lucht daar veel schoner. En zie je dat je een microklimaat krijgt, gewoon op die verbinding tussen het plein en het park. Het is buitengewoon interessant. Dus dat willen we eigenlijk ook bij buurtaanpak en dergelijk, maar daar kom ik straks ook nog op.

De voorzitter: De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Ja dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb dan wel over die veiligheid een vraag, want er ligt hier al een budget. Zit die veiligheid dan al in dat budget meegenomen, bijvoorbeeld zoals die slimme verlichting vanwege de ...

Mevrouw Kelder: Nee, de slimme verlichting zit daar niet. Nee, dat zit alleen in dat groen. Dat groen moet gewoon aangelegd worden zodat het veilig is, en anders gaan we dat niet doen. Dus dan regelen we dat licht.

De heer Roggekamp: Maar dat zit dus niet in deze budgetten nog?

Mevrouw Kelder: Nee, dat zit niet in deze budgetten. Dus het wordt of groene aangelegd omdat we dat groen toch willen en dan veilig, of we regelen op een of andere manier een budget zodat het veilig is. Daar zijn vaak van die kleine budgetten voor vanuit de wijkenaanpak. Nou, misschien moet ik deze overslaan. Hier staat eigenlijk hoe we werken via de beleidscyclus, dus daar zijn de trajecten waar we aan werken. Dit is de doorwerking, dus de programma's. Er was een vraag vanuit de griffie wat is nu het Groenblauwprogramma, en wat is de Opgave Groenblauw? Het Groen-Blauwprogramma

is eigenlijk een Uitvoeringsprogramma, en een Opgave Groenblauw is eigenlijk alles wat we hierin doen aan nieuwe kennis genereren en ondersteunen bij de uitvoering van projecten die je voor het eerst doet, en daarna regulier kan maken. Dus het Groenblauwprogramma is regulier en wij zorgen voor de nieuwe kennis. Does that make sense? Is dat duidelijk?

De voorzitter: De heer Gündogdu?

De heer Gündogdu: Voorzitter, dank u wel. Vraagje ter verduidelijking. Wij hebben, althans het college en ook de raad heeft het de ambitie klimaatneutraal 2040 bijgesteld. En wij hebben te maken ook met meerjarig onderhoudsplan, en dat is een continu proces. Betekent dat ook dat er nu een knip gaat komen dat we in het nieuwe meerjarig onderhoudsprogramma dat er wat meer effort moeten gaan steken om die doelstellingen te halen in dit programma? Want, laat ik het zo zeggen, het was natuurlijk naar 2050 toe berekent, en nu is het 2040 geworden. Dat betekent, zou ik zeggen, dat je nog meer moet investeren en nog sneller moet gaan investeren om die doelstelling te halen, en wat dat betekent op het meerjarig onderhoudsprogramma? Ja, misschien is het een politieke vraag en moet ik het aan de portefeuillehouder vragen hoor, maar ...

De voorzitter: Dit is een technische vraag, maar het kan zijn dat die toch te ver gaat nu, en dat u zegt we sparen hem op, en dan kan daar ook nog schriftelijk antwoord op gegeven worden? Tenzij u het ook...

Mevrouw Kelder: Dat Groenblauwprogramma dat hebben we nu opgesteld, en dat ligt ook lastig al om dat gefinancierd te krijgen, dus het is al een issue, ja. Dat kan ik eigenlijk zeggen. Dus eigenlijk in de vorige opgave hebben we gewoon daar ook geld voor gehad voor de uitvoering, omdat we wel wilden leren. Dus alle maatregelen die waren soms nieuw, dus gewoon uitproberen. Daar moest op gemonitord worden, en als het functioneert, dan kunnen we het regulier maken. En we zien gewoon dat er eigenlijk, dat blijkt al wanneer in de versnelling, maar ik denk dat bij de versnelling niet eens zo heel veel extra komt. Want wat wij hebben 2035 altijd gehad en niet 2040. Wij waren al versneld. Maar het is wel zo dat het nog niet geregeld is. En wij willen heel graag dan gewoon extra geld ook gaan genereren om het alsnog allemaal ook te kunnen uitvoeren, dus daarom ook. Ja, al die andere dingen kom ik nog wel tegen, dus die ...

De voorzitter: Ik heb nog drie vervolgvragen. Mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraagje. U vertelde net dat er een onderscheid is tussen Groenblauwprogramma en dit als in Opgave Groenblauw, wat we nu aan bespreken zijn. En ik vroeg me eigenlijk af het budget van vier miljoen wordt gevraagd voor dan het maken van alleen plannen, en is dat dan alleen de uitvoering? Snap u wat ik bedoel? Oké, dank u wel.

Mevrouw Kelder: Ja, die vier miljoen is alleen voor de opgave. En dat is niet alleen kennis, wij voeren ook wel uit. Dus we dragen ook bij aan de uitvoering, maar dat is dan om te leren. Dus we hebben de vorige periode bijvoorbeeld Stadspark XXL ontwikkeld, en daar hebben we ook met geld, met budget van het rijk, 1,2 miljoen erin gestoken om het Sportpark Reeweg helemaal om te bouwen en dat te verbinden met de met de Vogelbuurt. Er komt een beweegroute, dus dat hebben we weer van de provincie gekregen. Dus we hebben daar heel veel ook ingestoken om het alvast te laten draaien. Dus dat. En op 10 mei gaat hij open, Sportpark Reeweg.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Mag ik nog een kleine vervolgvraag?

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Schnabel: Dus in dit budget zit dan dus én uitvoering én het maken plannen, zodat jullie ...

Mevrouw Kelder: Ja, bij die uitvoering is echt ook om iets voor het eerst te doen, dus om te laten zien dat iets kan of het werkt. Dat.

De voorzitter: Dan de heer De Feijter.

De heer De Feijter: Dank u wel, voorzitter. Ja, ook een beetje doorgaand op dit punt. Ik probeer het gewoon even goed duidelijk te hebben. Dat Groenblauwprogramma dat is dus iets wat nu is opgesteld. Is dat iets wat inzichtelijk, is dat iets wat nog de raad ook toegestuurd krijgt?

Mevrouw Kelder: Dat is naar de raad gestuurd, naar de vorige raad. Dus hier de lopen we de cyclus van de Omgevingsvisie, dus wij hebben in de Omgevingsvisie doelen staan voor biodiversiteit, voor gezonde leefomgeving en klimaatadaptatie, en daarvan is de volgende stap gemaakt, een Groenblauwprogramma. Dus een volgende stap uitvoering van dat wat je in de visie wil bereiken, is een programma opstellen. Dus dat hebben wij ook gedaan en nu ligt het voor, en dat ligt nog steeds voor.

De voorzitter: En dan de heer De Vries.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk een vraagje over de aanpak wateroverlast bodemdaling. Het is mij eigenlijk opgevallen, als je bijvoorbeeld naar Krispijn kijkt, en het nieuwbouwgedeelte tussen de Patersweg, de Rembrandtlaan, dat wordt min of meer op een soort terp gebouwd. Daar ligt het peil, dat is ongeveer 20 centimeter hoger als bij bestaande bebouwing. Betekent dat eigenlijk dan niet dat je de problemen gaat verleggen naar de lageregelegen gedeeltes? Want als er daar wateroverlast is dan is de nieuwbouw droog en de rest gaat de andere kant heen. Hoe wordt daarop gereageerd, en hoe werkt dat?

Mevrouw Kelder: Ja, dat is een hele goeie en begrijpelijke vraag. Nu heb ik niet zo 1-2-3 het antwoord op. Is het goed als ik schriftelijk antwoord geef? Oké.

De voorzitter: De vraag wordt al genoteerd, dus schriftelijk komt het naar u toe.

Mevrouw Kelder: Heel fijn. Kijk, de meerjarenonderhoudsprojecten. Ik noem het eigenlijk voor het eerst nu een interact project. Ik heb vandaag gehoord dat die naar de tweede fase gaat, dus de eerste fase goedgekeurd is. Dit is nog in aanvraag. Maar dat dat is een interact project dat wil bijdragen aan het feit dat als je bij een meerjarenonderhoudsproject in Krispijn aan de slag gaat dan kom je erachter dat het heel erg vol zit onder de grond, en boven de grond best lastig is om ook wat parkeerplekken te vergroenen. Dus als je wil dat een bestaande wijk klimaatbestendiger wordt dan heb je best veel issues op te lossen, sociaal, gewoon met de parkeren, maar ook onder de grond is het heel druk. En dat proberen we hierin ook met steden uit Europa te leren hoe we dat kunnen doen. Dat doen we ook met City Deal Openbare Ruimte, dus daar hebben we eigenlijk al heel veel van geleerd, maar het blijft toch nog altijd ook duur om het allemaal te doen, dus dat is ook een issue.

De voorzitter: De heer Van der Meer heeft een vraag.

De heer Van der Meer: Ja, er waren net kaartjes waar eigenlijk de problemen of de uitdagingen in kaart worden gebracht. Hier kijk je naar mogelijke oplossingen. Is er een manier om die over elkaar heen te leggen? Anders gezegd, levert dit, deze analyse iets op voor hoe die knelpunten bijvoorbeeld moeten worden aangepakt?

Mevrouw Kelder: Ja, dat werkt met giskaarten. Dus als wij dat weer doorlopen van die klimaatadaptatie bijvoorbeeld, die stresstesten, knelpunten, dan kennen we de kaart van de knelpunten, dus die is gewoon bekend. En als het dan ergens een MOP-project wordt, dan wordt het er gewoon doorheen gehaald en dan weten we of wat voor type issues daar spelen. Dus de MOP-projecten die weten gewoon waar ze voor staan, wat er vanuit de klimaatadaptatie gedaan moet worden. Vanuit de biodiversiteit zijn we niet zover, en vanuit gezonde leven omgeving ook niet. Maar we proberen dat echt de komende één of twee jaar proberen we dat ook scherp te krijgen. Deze methode is gewoon vanuit klimaatadaptatie ontwikkeld. Dus daar had ik een plaatje van in de presentatie zitten, van de Deltabeslissing, dat eigenlijk dat hele traject van de verschillende stappen van onze prestatielijnen, dat is een lijn, dat zijn stappen vanuit klimaatadaptatie, om het allemaal op te lossen. Dus dat zie je. Dus die dingen, die kan je gewoon vinden.

De heer Van der Meer: Een klein vervolgvraag. Want die knelpunten zijn knelpunten, en sommigen zijn op zich urgent en anderen zijn wat minder urgent. Maar dat hoeft niet samen te vallen met, A, wat praktisch oplosbaar is, en hoeft ook niet samen te vallen met plekken waar je met een meerjarig onderhoudsproject bezig was. Dus hoe wordt nu eigenlijk de prioriteitsvolgorde bepaald? Kan het zijn dat een groot knelpunt pas over vele jaren wordt aangepakt omdat het geen onderhoudsproject is?

Mevrouw Kelder: Ja, dat is een goede vraag. Dat probeerde ik net ook duidelijk te maken. Dus als er echt grote knelpunten zijn dan kijken we gelijk of er een MOP-project is. Als dat er niet is dan moeten we daar dus op een andere manier mee aan de slag.

Dus dan kunnen we gewoon bij college, bij raad om geld gaan vragen om het op te lossen. We kunnen ook kijken of we daar dan een subsidietraject voor kunnen vinden of anderszins. Dus dat is de manier om dat dan op te lossen. En die knelpunten nogmaals, die geven we wel aan, dus bij die kaarten kunnen ook staan dat er bijvoorbeeld wel een knelpunt is, maar dat het eigenlijk meer van de Veiligheidsregio is. Dus dan kunnen we met hen in gesprek of zullen we dat samen oplossen nu met een MOP-project. Dat, ja. Ja, dus wij willen ook heel graag, als we met een MOP-project aan de slag gaan, ook eigenlijk de sociale wijkagenda daarin te integreren. Dat zijn we nu, voor het eerst zijn we dat gestart, op Staart-Oost. En ja, dat is echt vanuit Team wijken wordt het heel erg gewaardeerd om op deze manier te werken. Maar is wel heel lastig, het is een compleet andere taal. En want ik net zei over al die lagen, wij weten eigenlijk van klimaatadaptatie op meerdere lagen wat er aan de hand is, maar het sociaal domein werkt niet met zulke kaartlagen, laat staan dat je weet wat je dan zou moeten doen. Dus dat is oefenen, en dat is heel interessant, en dat zijn we aan het doen. Dus dan proberen we ook bij de MOP ... Want ook met groen kan je dat gewoon met sociale cohesie een beetje verbeteren en andere dingen. Nou, dat doen we dus met de provincie, de Groene Cirkel. Die heeft dat lang gesteund, dus de Groene Cirkel werkt eigenlijk met steeds kleine dingetjes met bewoners doen, en dan steeds groter. Dus we hebben daar al heel veel dingen bereikt bij De Staart. En het NWA is Nationale Wetenschapsagenda. Dat 'BENIGN' dat gaat over gezondheid en klimaatadaptatie. Dus daar is een kennistraject. En ook hier zit weer Green Dance partner in. We moeten 60 procent van de openbare ruimte van de stad is niet van ons, dus we proberen met schoolplein, met bedrijventerreinen, met woningbouwcorporaties ook de klimaatadaptatie te bereiken. En de Groene Buur, dat is een nieuwe aanpak vanuit Weizigt om eigenlijk burens te helpen met het vergroenen. Dit

zijn onze nieuwe kennis ontwikkeltrajecten, De Staart als schuillocatie en aantrekkelijke leefomgeving. Er wordt een visie opgesteld voor De Staart. En op het moment dat die af is dan gaan wij een programma opstellen, Maasterras als schuillocatie. We hebben voorgaande jaren nagedacht over De Staart als schuillocatie. Ik weet niet of iedereen begrijpt wat dat is. Nou, dat Maasterras is ook buitendijks, dus we hebben 150.000 euro gekregen van de provincie, de Vliegende Brigade. En we zijn nu met Universiteit van TU Delft en Erasmusuniversiteit aan het kijken hoe kunnen we nu ook het Maasterras als grootschalige schuillocatie maken. Daar krijgen we ook de kennis van RED & BLUE. Dat gaat over vastgoedontwikkeling in laaggelegen gebieden. En die hebben interesse in langjarige ... Dus er zitten pensioenfondsen in, en verzekeraars. Die vinden het heel interessant om langjarige trajecten te hebben die dan renderen. Dus dat is heel interessant om te kijken of die dus een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van dat geheel. We hebben ook nog een Groeifonds aanvraag, Rethink The Delta. Dat is ook nu alleen kennis. En de Spoorzone. Daar hebben we een Europees project Live IP, en dat gaat over een kleine vijf ton voor klimaatadaptatie bij de Spuiboulevard. En we hebben City Deal Openbare Ruimte en daarin is het Stadspark XXL een pilot, ook allemaal voor: hoe kan je dat gefinancierd krijgen, zo'n Stadspark? Hoe doe je dat goed?

De voorzitter: Mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Ja, dank u wel. Misschien staat het al op het volgende plaatje, maar in uw raadsvoorsteltekst zei u: bij De Staart daar staat Oost als Groene, Gezonde Stad, doen wij ontwikkelen via de Groene Cirkel-methode. Die klonk heel erg belangrijk, maar ik snapte niet wat dat is.

Mevrouw Kelder: Ja, dat is een methode die ze eigenlijk eerst bij de Heinekenfabriek hebben uitprobeerd. En ik heb nooit begrepen wat de stap naar De Staart is maar ik weet wel wat er in De Staart gebeurt. Dus daar ga je met elkaar om de tafel en dan maak je een droom: hoe ziet jouw ideale Staart-Oost eruit? En wat kunnen we nu als eerste makkelijk met elkaar doen al? En dat was dat plaatje wat erbij staat. We hebben daar met 80 man om de tafel gezeten. Het was echt heel druk bij het zorgcentrum De Merwelanden. In tien werkgroepen, en hebben ze met elkaar gedacht wat willen we nu, als in een werkgroepje dit, en het ene wil het beheer verbeteren. En dat is ook gelijk gedaan. Dus dat zijn de dingen. En dan is het idee dat je steeds meer bij elkaar kan krijgen. Ze wilden ook heel graag naar de noordkant, dus we willen nu met de bedrijven daar in gesprek om te kijken of we daar ook dingen kunnen vergroenen, en dat ze daarheen kunnen komen naar de noordkant. Dat is wat we doen. Dus het is heel klein, en we hopen dat er steeds meer Zwaan-kleef-aan, en dat we met elkaar meer budgetten kunnen vinden. Dat is het. Nou, hier staan onze projecten weer op de op de kaart, maar ik heb ze net allemaal vertelt dus misschien kunnen we deze dan overslaan. Ja, voorbereiden op calamiteiten. Dus het doel om zelf- en samenredzaam te zijn. Als je bijvoorbeeld denkt van overstroming, is het eigenlijk zo: je wordt gered door de buurman. En dit plaatje is van ... Ja, ter geruststelling. Ja dus we zullen we hier gewoon maar vrienden blijven, want ja, alle hulpdiensten zijn ook gewoon thuis. Die hoeven niet paraat te zijn. Het leger wel, maar de hulpdiensten niet. Dus er zijn niet heel veel mensen die op het moment van een overstroming naast je staan, dus dat is wel een ding. En dus deze man hier is 73, en die draagt zijn buurvrouw van 103 naar een veilige plek. Is een Valkenburg? Dus dat is zo. En wij weten niet zoveel dat dat is, maar we weten dat vanuit het buitenland. Er is heel veel onderzoek geweest, en dit is echt de slogan. Dus de buurman red je, dus dat is samenredzaam. Dus je moet zelf weten wat je moet doen. Daar hebben wij de waterveiligheids campagne altijd voor: wat moet je doen? Kijk in postcodeoverstroomingpunt.nl of je een droge zolder hebt. Als je die niet hebt dan moet je kijken of een vriend of buren dat wel hebben, en kan je daar dan heen in tijden

van nood. En dat wij dit communiceren is heel wat, maar dit is wel nationaal beleid, dus wij willen daarom dit Maasterras graag als schuillocatie, dat er veel mensen heen kunnen die niet een droge zolder hebben. Hier hebben we ook een Europees subsidie in aanvraag lopen. Die heet 4, en dat gaat helemaal over de watercampagne en over het evacuatieplan. Dat moet eigenlijk de Veiligheidsregio maken, het staat al heel lang op de agenda, maar die hebben het veel te druk gehad met corona en nu met asielzoekers. Dus dat komt niet. Dus dat gaan wij zelf maken als we die subsidie krijgen.

De voorzitter: De heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: Ja voorzitter, dank u wel. Er zijn in het geval van calamiteiten twee locaties in Dordt waar mensen droge voeten hebben. Ik kan me zo voorstellen, en dat is weliswaar ook eerder besproken in dit gremium, maar hoe krijg je nu al die mensen, in het geval dat er een calamiteit zich voordoet, op die twee plekken? Want het is natuurlijk een behoorlijke, ik zou zeggen haast, een volksverhuizing, en zijn er überhaupt op het moment dat die calamiteit zich voordoet de wegen of de fietspaden wel bereikbaar? Wordt daar in het meerjarig onderhoudsprogramma wel rekening gehouden dat die randvoorwaarden wel goed zijn?

Mevrouw Kelder: Nou bij dat Maasterras gaan we daar nu naar kijken, dus dat hoort erbij. Dus je moet op de fiets komen, je kan niet met de auto want dat gaat natuurlijk niet, dus je moet op de fiets of lopend.

Maar ten eerste, sommige mensen kunnen thuisblijven, die kunnen op zolder zitten. En het feit dat toch best veel mensen wel naar groepen gaan, dat is eigenlijk idealiter, zijn dat mensen die kwetsbaar zijn, dus die echt elektriciteit nodig hebben. Want dan willen we dat het daar kan blijven, dus met de beademing of zo. En ook in uw vraag is het ook: hoe kom je daar? Nou, wij verzinnen het juist eigenlijk op Het Eiland omdat anders moet je naar het zuiden, want naar het noorden is het zeer waarschijnlijk vol op de A15 dus daar kom je niet weg. Dus je moet naar het zuiden. En met windkracht 10 kan je eigenlijk al niet meer over de Moerdijk. Dus wij moeten eigenlijk op Het Eiland wat realiseren, en dat doen we zo. En het feit dat je daar dan mensen hebt zorgt ook dat die mensen kunnen helpen redden. Dus dat is een enorme extra. Dus dat is heel interessant om, als we een paar jaar verder zijn, dat we kijken of we ook mensen bijvoorbeeld bij de scouting kunnen vinden die dat interessant vinden om dat te doen. We hebben De Redders van Dordt, dus die min of meer trainen kinderen en lichten voor bij kinderen wat er aan de hand is. En dus lang was het zo: maakt ze dat niet bang? Maar het maakt ze heel trots en heel blij. Dus wat we terug horen is dat ze op verjaardagen vertellen hoe interessant dat is dat ze dat kunnen. En dat maakt de community heel veerkrachtig. Nogmaals, je wordt gered door de buurman, en dat gebeurt maar eens in je leven, denken we.

De voorzitter: En mag het ook de buurvrouw zijn?

Mevrouw Kelder: Nou, ik weet het niet,

De voorzitter: Ik hoor alsmaar buurman, maar stel dat je alleen maar de buurvrouw hebt en die zijn heel veerkrachtig, hoor, kan ik u vertellen.

Mevrouw Kelder: Ik vind het heel goed punt. En excuses dat ik de hele tijd buurman noem.

De voorzitter: Nee, hoor. Ik kon het niet laten om dat ...

Mevrouw Kelder: Nee, ik ben ook blij om dat je het doet. Ik ben er blij om. Heel goed.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Kelder: Maar die bodemdaling. Dit is echt een ding, dus ik kom daar graag nog een keer uitgebreid op terug, onder andere met de mensen die dat graag willen, omdat het lastig is om het hier nu toe te lichten. Maar we zijn er echt heel intensief mee bezig. Het is een combinatie van bodemdaling en hevige regen. Dat is het probleem. Hebben we al vaker meegemaakt, dat is ook al genoemd, en daar moeten we echt wat aan doen. Daar zijn we ook mee bezig, dus daar wordt het Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zijn we met Rotterdam aan het kijken hoe dat kan, wat kunnen we ermee, en hoe doen we dat? Ook daarin zit NWA, dus RED & BLUE. En de provincie Zuid-Holland die heeft samen met de waterschappen Hollandse Delta zijn wij een werkregio van Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie, en daar krijg je geld. Maar ja, als je met elkaar vaststelt waar het over moet gaan ... Dus omdat het waterschap erbij zit, zitten we alleen met Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en Dordrecht in een werkregio. En alle drie de steden willen aan dit issue rekken. Dus ook daar zit het. Dus het is overduidelijk een dingetje waar we mee aan de slag moeten.

Nou, dat was het. En dan laat ik alleen nog zien, dit was de vorige periode met de subsidies, en alleen hierom vragen we het in één keer voor vier jaar.

De voorzitter: Ik zie verschillende vingers omhoog. De heer Wringer.

De heer Wringer: Ja dank, voorzitter. Laat ik maar even beginnen, dank voor de presentatie. Ik vind het geweldig dat er zoveel subsidie wordt aangevraagd. Dat zou bij meerdere projecten in Dordrecht moeten eigenlijk. 2,6 miljoen is nog niet toegekend, is er een plan B als dat niet toegekend wordt? En de tweede vraag is de vier miljoen die nu gevraagd wordt, is die al eerder gereserveerd? Of uit welk potje komt die? Maar misschien dat de wethouder die moet beantwoorden.

Mevrouw Kelder: Nee, dat weet ik ook.

De heer Wringer: Oké, dan hoor ik het graag van u.

Mevrouw Kelder: Die vier miljoen die is gereserveerd, en die komt uit de Groeiagenda en dat komt weg bij het Stadspark XXL. Die is van 55 naar 51 gegaan. Maar wij helpen het Stadspark XXL nog de komende jaren.

De heer Wringer: En, voorzitter, plan B als de subsidie niet wordt toegekend, is die er?

Mevrouw Kelder: Nou ja, plan B. Eigenlijk is het zo we kunnen meer doen als het wordt toegekend. Dat is het. Wij doen gewoon meer. Dus plan B is het budget wat we krijgen van jullie, maar wij zeiden nu al, ik heb ook vandaag gehoord dat we alweer naar een tweede fase zijn. Afgelopen vrijdag is er eentje goedgekeurd. Dus dat het gaat best goed denk ik.

De voorzitter: De heer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag over die subsidies, en dan niet zozeer over het verkrijgen van de subsidies maar wat is onze rol als raad nog voor de projecten waar u subsidie op dreigt? Hebben wij daar ook nog wat over te zeggen, of gaat dat dan helemaal buiten ons om?

Mevrouw Kelder: Nou, we kunnen het helemaal buiten jullie omdoen, maar het is misschien heel leuk om hier vast te stellen hoe we jullie kunnen betrekken. Ja, dat is prima mogelijk. Maar de doelstellingen zijn er wel. Dus we hebben vastgestelde doelen. En bijvoorbeeld eentje die goedgekeurd is, Biodiverse Cities. Die gaat over één pijler: wat is nu eigenlijk biodivers in de stad? De tweede pijler gaat over gedragsverandering, en de derde over governance. Dus governance, hoe kan je het ook inregelen? En die combinatie met gedragsverandering is ook ... Ik bedoel, hoe kunnen we zorgen dat iedereen tevreden is? Dus wij moeten leren van wat mensen ervan vinden en andersom, dus hoe kunnen we een beetje zorgen dat er bemiddeld wordt? Daarin gaan we nog, want het is net goedgekeurd, kijken wat we willen doen. Nou, misschien kunnen we op enig moment even langskomen met een voorstel hoe we dat willen doen, en wat jullie rol daarin kan zijn.

De heer Roggekamp: Ja, dat zou wel in ieder geval ik denk ons voorstel allemaal wel zijn, van hier van de raad, dat we erin ieder geval erin mee kunnen praten.

De voorzitter: Dat lijkt mij ook, want anders waar zitten we anders voor? Wij praten graag. Ja. Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja dank u wel, voorzitter. Ik heb twee vragen. De ene gaat over de plekken die expliciet worden genoemd in het verhaal, bijvoorbeeld Staart-Oost. Ik zou graag nog een kleine toelichting willen hebben op waarom staat Staart-Oost voorop, waarom bijvoorbeeld niet Vogelwijk of delen van Krispijn hoog op de agenda in het kader van klimaatadaptatie? En de tweede vraag is misschien wel filosofischer, maar ik mis een beetje greep op wanneer lopen we nu hard genoeg? Er zijn allemaal leuke aanzetten en mooie projecten die mij als heel goed lijken, maar waar moeten we naartoe? Op welk moment kunnen we nu eigenlijk zeggen, ja, we zijn voldoende klimaatadaptief? Is daar iets over te zeggen?

Mevrouw Kelder: Nou dat is, ja filosofisch. Dat is een hele lastige, en dat komt omdat die klimaatverandering nog steeds doorgaat. Dus laten we zeggen in 2024 moeten we weer opnieuw aan de slag om te kijken wat is er nu aan de hand, en zijn er nieuwe kwetsbaarheden en andere knelpunten? Dus dat al. Dus we weten gewoon niet wanneer die klimaatverandering stopt, dus daarom zijn we ook nog steeds in opgave, we weten gewoon niet wat het in stadium is. Maar ik had daar niet op geattendeerd. Maar wij zijn het laatste kwart van de Omgevingscyclus is monitoren, en juist om deze vraag hebben we onze aangemeld bij het monitoringslab Klimaatadaptatie. Dus eigenlijk heeft het rijk provincies en ook waterschappen vastgesteld hoe ingewikkeld het is, en hoe kunnen we daar nu grip op krijgen? Dus ik heb het antwoord nu niet, maar ik weet wel een richting waarop we gaan zoeken, en dat is veel meer zorgen dat je eigenlijk een veerkrachtige stad krijgt, en dan hopen dat je dat je dat eigenlijk veerkrachtiger krijgt op enig moment dan eigenlijk nodig is voor nu, en dat je dan al wat ruimte houdt. Dus dat je er eigenlijk ervoor blijft zitten. Dus nu zitten we overal nog achteraan, dus moeten we elke keer weer de problemen oplossen, en hopen we dat we als we vrij veerkrachtig kunnen worden dat dat we op een moment er ervoor kunnen blijven. Dan moeten we misschien alsnog wat blijven doen, maar dan kunnen we misschien voorkomen dat het zo ernstig wordt als het nu op een aantal plekken is.

De voorzitter: Dank u wel. We hebben nog dertien minuten en ik heb nog twee vragen, en dan misschien nog tijd voor uw vraag. Mevrouw Schnabel, en dan de heer Portier. Natuurlijk Kruger, doe maar weer!

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter, en dank u wel voor uw presentatie. Ik heb een vraag of twee vragen eigenlijk. U benoemde net de vijf prestatielijnen. Zijn er nu ook bepaalde criteria om die voortgang van die vijf prestatielijnen te toetsen?

Mevrouw Kelder: Nou, dat gaat dan over thema's waarin je voortgang moet maken. Nou ja, dat is eigenlijk ongeveer het antwoord wat ik net ook gaf. Dus we proberen dat ook nu weer met klimaatadaptatie omdat dat toch echt op dit moment het meest grijpbaar is, want die biodiversiteit die is eigenlijk ook pas recentelijk echt zover zich gaan ontwikkelen. Dus wij proberen dat vergelijkbaar met klimaatadaptatie te doen, maar dat blijft ingewikkeld, en dan hopen we dat antwoord te kunnen geven. Dus nu is het eigenlijk gewoon wat iedereen doet, maatregelen nemen, en eigenlijk niet eens goed weten hoeveel dat bijdraagt. Dus daarom, dat monitoren, is buitengewoon belangrijk dat we er veel meer grip op krijgen: hoe gaan we nu de goede kant op?

Dus ik kan echt zeggen de eerste vier jaar hebben we echt gewoon gebruikt om grip te krijgen op die klimaatadaptatie, maar dat monitoren blijft echt heel belangrijk, en dat geeft ons veel meer gevoel ook om echt te kunnen aangeven hoever we zijn.

Mevrouw Schnabel: En dan de tweede vraag.

De voorzitter: Heel kort, want de Portier wil ook nog, en we hebben eigenlijk weinig tijd.

Mevrouw Schnabel: Oké, heel kort. Er wordt in het raadsvoorstel over een Midterm gesproken.

Mevrouw Kelder: Ja, dat hebben we de vorige keer gedaan. Dus wij komen meestal niet vaak langs omdat we ondersteunend zijn bij heel veel. Nou ja, er is een voorstel gedaan om wel eens langs te komen. Ik denk dat het heel leuk is. Maar anders komen we met een Midterm, dan laten we zien aan welke projecten we hebben meegedaan en hoever en andere delen er zijn. Dus dat.

Mevrouw Schnabel: Oké, dank u wel.

De voorzitter: De heer Portier.

De heer Portier: Voorzitter, ik heb een hele, bijna niet te bevatten, opsomming gezien van programma's en voorstellen, en werkgroepen en projecten, en regels en monitoring et cetera. Maar wat ik een beetje mis is wat is nog de verhouding tussen de overheid, het plannen maken, het vergaderingen organiseren, het participatie organiseren, het voorlichten, het kennis opbouwen, en de echte schop die in de grond gaat, en het asfalt wat eruit gaat en de stenen die er uitgaan, en de groene oevers die er komen, de bomen die er komen. Wat is echt de concrete uitvoering en de overheid bij al deze plannenmakerij, als ik het oneerbiedig mag zeggen?

Mevrouw Kelder: Nee, echt een hele goeie vraag volgens mij. Ja, het verschil tussen het programma en een opgave is gewoon omdat wij niet weten wanneer we het goed doen en waar we heen gaan. Dus de opsomming die wij maken is alleen maar omdat we veel meer grip willen krijgen op wanneer doen we het goed. En ik hoop serieus dat we het in vier jaar met het monitoren en al veel meer grip krijgen, en dan kunnen we met veel minder geld uit. Dus het is een terechte vraag, maar als wij nu een schop in de grond doen hoe dan, en wat dan? Dat is een beetje de vraag. Dus als je bouwt moet je ook weten van ... Je wil gewoon dat wat er gebouwd wordt eigenlijk voor de komende 30, 40 jaar gewoon zorgt dat het probleemloos de klimaatverandering kan hebben.

De voorzitter: Mevrouw Nieuwland had nog een hele kleine vraag, begreep ik.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Ja, ook over de financiën. Het viel me op bij een stuk dat jullie vragen vier miljoenen, u heeft helder toegelicht ook waarom dat nodig is. Maar in de stukken staat alleen de wijziging van 1,125 miljoen. Hoe worden de komende jaren, hoe worden die gewijzigd of ...

Mevrouw Kelder: Dit is niet iets waar ik echt veel van weet, dus mijn PNC-adviseur, dus de controller, hij heeft het volgens mij geregeld voor vier miljoen. Of jullie zeggen: nee dan niet, dan gebeurt het niet. Maar tot dat moment is het zo dat dat geregeld is.

De voorzitter: Dit is wel even een ding. Ik weet dat ook niet precies.

Mevrouw Kelder: ik ook niet dus. Fijn dat je erop attendeert. Ik weet het ook niet, dus ik zal dat dan nagaan.

De voorzitter: Dat is mooi om de schriftelijke vraag dat ook nog even na te zenden. We zijn eigenlijk aan het einde gekomen. Ik heb u wel horen zeggen, mevrouw Kelder, dat over bodemdaling en de hevige regen van tegenwoordig dat u daar mogelijk nog wat informatie over kunt geven. Ik weet niet of dat nu belangrijk is voor dit stuk om hiermee verder aan de slag te kunnen? Kijk ik even rond. Ik zie nee schudden. Maar we kunnen nog wel die vraag stellen om een keer daar een presentatie over te geven. Dan is nu de vraag aan de commissie: kan dit stuk door als hamerstuk naar de raad? Op zich wel, hoor ik. Ik zie knikken. Mevrouw Schnabel kijkt nog een beetje: wat moet ik kiezen?

Mevrouw Schnabel: Nou, ja ik was eigenlijk ... U gaf het net al aan dat die Midterm, dat dat aan ons is om dat te agenderen wanneer het weer opnieuw op de agenda komt. Klopt dat?

Mevrouw Kelder: Ja, jullie kunnen natuurlijk elk moment vragen om een update, toch?

Mevrouw Schnabel: Ja, want dat is op dit moment nog niet duidelijk wanneer die nieuwe update komt? Nee ja.

Mevrouw Kelder: Als jullie elk jaar een update willen of vaker, kijk, we zetten in de Burap een aantal activiteiten, en niet alles.

De voorzitter: Ja. Nee, ik heb net een mooie aanvulling van de wethouder gekregen, als we dit gewoon als hamerstuk doen en dan een Midterm. Dat betekent dus niet over een aantal maanden, maar zeker een jaar, anderhalf tot twee jaar dat we dan weer een update krijgen over wat er allemaal gebeurd is en wat er is. Terwijl ik ook wel weet, mochten er calamiteiten zich voordoen, andere calamiteiten als nu net getoond zijn, dan is er een actieve informatieplicht en dan zullen we zeker geïnformeerd worden. Mijnheer van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, ik kan mij voorstellen, want een groot deel van waar je in het kader van deze opgave mee bezig bent is kennis verzamelen en meer inzicht verwerven van wat er allemaal nodig is. Ik kan me voorstellen dat op een bepaald moment dingen echt scherper worden, en dat dat ook een goede aanleiding is om de raad dan even te informeren, want ik geloof dat we allemaal een beetje zitten te zoeken naar hoe verhoudt de ambitie zich nu concreet aan de activiteiten aan de andere kant?

Mevrouw Kelder: Snap ik heel goed. Ja, wat dat betreft is het voor ons ook allemaal moeilijk. Het hele team is gewoon aan het werk met iets van je wil het beter doen, maar wanneer is het goed genoeg en hoe doe je dat dan?

De voorzitter: Ja, en die toezegging kreeg ik net ook al van de wethouder in mijn oor gefluisterd. De heer Portier.

De heer Van der Meer: Hij is ook proactief onze kant op...

De voorzitter: Nog iets kort, want dan zal ik vergadering afsluiten.

De heer Portier: Misschien is het een beetje in de lijn van wat de heer Van der Meer zegt. Ik heb wel de indruk dat er enorm veel werk en geld gestoken wordt om te kijken van wat is nu het perfecte plaatje? Maar aan de realisatie van het plaatje dat dat een beetje daardoor ondergesneeuwd dreigt te gaan. Ik kan dat fout zien, maar dat is in ieder geval de indruk die ik tot nu toe krijg.

Mevrouw Kelder: Er is vorig vorige keer, dus de vorige opgave, is er meer dan vier miljoen ook gewoon aan de schop in de grond besteedt.

De heer Portier: Kijk, dat zijn concrete cijfers.

Mevrouw Kelder: En ik kan dat ook gewoon altijd doorgeven hoe het ervoor staat.

De voorzitter: Nou, ik denk dat dat misschien wel, omdat er toch een enorm dossier is dat, mochten er duidelijke resultaten zijn, dat dat ook per raadsinformatiebrief naar ons toekomt.

Mevrouw Kelder: Maar dan wordt er ook van geleerd, hè? Dus de uitvoering leren we ook van.

De voorzitter: Krijg ik ook weer een ja-knik van de heer Van der Linden, onze wethouder. Ik zie nog twee vingers omhooggaan. Dat krijg je altijd op het eind, moet er toch nog even snel wat. De heer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Voorzitter, het is namelijk een praktische vraag naar aanleiding van de mededeling de wethouder u deed, namelijk als we dit hameren doen we een budget voor vier jaar, en hoe verhoudt zich dat dan tot die Midterm die dan over anderhalf jaar te gebeuren staat? Hoeveel ruimte zit er dan op dat moment in om daar nog iets mee te doen, want we hebben dan al voor vier jaar iets vastgelegd?

De voorzitter: Zeker, dat is een goeie vraag. En ja, we kunnen dan kijken, maar ik denk aan de andere kant, we hebben ook al gezegd voor ieder budget wat uitgegeven moet worden, en mochten daar hele andere veranderingen in zijn als waar we nu toestemming voor krijgen, dan wordt dat weer voorgelegd aan de raad. En ik denk dat er ook een stukje vertrouwen moet zijn, maar dat is misschien mijn naïeve inslag. Gezonde politiek argwaan van uw kant, mag allemaal. Nee hoor, maar ik denk dat wij zeker op dit dossier er allemaal heel erg alert op zijn mocht er iets gebeuren dat dat ogenblikkelijk weer geagendeerd wordt. Ja, en mocht dat na een jaar of drie zijn, dan zullen mogelijk weer andere mensen daar keihard mee aan de slag moeten of u allen nog hetzelfde. We weten het niet. De heer Wringer nog kort, want dan wil ik het toch afronden.

De heer Wringer: Ja, heel kort voorzitter. Kunnen we afspreken dat we binnen zes maanden een politieke atechnische sessie over grondwaterstand voor de boeren...

De voorzitter: Ja, de bodemdaling en de hevige regens. Is dat haalbaar, mevrouw Kelder? Ja hoor dat gaat gebeuren.

Mevrouw Boom-Vos: Voorzitter, ik snap het niet. Wilt u nu een politieke sessie?

De voorzitter: Apolitek technische sessie.

Mevrouw Boom-Vos: Ah oké, ik dacht dat je atechnisch zei. Ik denk: hè.

De voorzitter: Nee, ik begreep apolitek technische sessie. Oké, dus dit stuk gaat als een hamerstuk naar de raad. Mocht u toch nog bedenkingen hebben kunt u zeker een stemverklaring uitbrengen. Dan wil ik u allen hartelijk danken, vooral ook mevrouw Kelder. Nee, dank u wel voor alle dingen die u ons weer heeft laten zien, en we kijken uit naar de bodemdaling informatie met de hevige regenval. Dank u wel. Ja, na de informatie daarover, mijnheer Van der Meer.

2. Vaststellen en beschikbaar stellen van een reservering Doorstartnotitie Programma Energietransitie 2023-2026 - Startnotitie

Voorzitter: Mevrouw Van Engelen

Commissiegriffier: De heer Boom

Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Boom-Vos (VVD)

Dhr. De Feijter (CU/SGP)

Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)

Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)

Dhr. Van der Kruijff (CDA)

Dhr. Van der Meer (GroenLinks)

Dhr. Van Leeuwen (FvD)

Mevr. Nieuwland-van den Bosse (CU/SGP)

Dhr. Portier (SP)

Dhr. Safranti (DENK)

Dhr. Schalken-den Hartog (Beter Voor Dordt)

Mevr. Schnabel (PvdA)

Mevr. Vol-van der Holst (Partij voor de Dieren)

Dhr. De Vries (VSP)

Dhr. Wringer (Beter Voor Dordt)

Insprekers: dhr. ...

Ambtelijke ondersteuning: mevr. Van Damme, dhr. Leemans

Portefeuillehouders: wethouder T. de Jonge.

De voorzitter: Goedenavond. Willen alle commissieleden plaatsnemen aan tafel, en alle publieksleden mogen lekker op de tribune gaan zitten. En ja commissie- en raadsleden. Als je in de raad zit dan ben je ook commissielid. Dan ga ik de vergadering starten. Excuus dat we vijf minuten later beginnen. Ik ben Yara van Engelen, ik ben jullie voorzitter en net was ik eventjes raadslid en toen zat ik bij een ander agendapunt, die liep wat uit. Als het stil kan worden in de zaal. Yes, dank jullie wel.

We zijn vanavond bijeen om het te hebben over het raadsvoorstel Doorstartnotitie Programma Energietransitie. Welkom alle raads- en commissieleden die net zijn gaan zitten. Welkom ambtelijke ondersteuning. We gaan vanavond genieten van een presentatie van jullie. En welkom mensen op de publieke tribune achter mij. Fijn dat jullie er zijn. En natuurlijk welkom eventuele mensen die thuis meekijken, en welkom portefeuillehouder, mevrouw De Jonge. We gaan voor het verslag even een voorstelrondje doen. En ik begin rechts van mij.

De heer Portier: Politiek links. Ronald Portier, Socialistische Partij.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Nieuwland-Van den Bosse: Eline Nieuwland, ChristenUnie/SGP.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

De heer Van der Kruijff: En intussen aanbeland in het midden. Wim van der Kruijff, CDA.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

Mevrouw Vol-van der Holst: Danielle Vol, Partij voor de Dieren.

Mevrouw De Jonge: Tanja de Jonge, portefeuillehouder

Mevrouw Van Damme: Kristie van Damme, beleidsadviseur Duurzame Stad.

De heer Leemans: Joost Leemans, programmamanager Energietransitie in 2040.

De heer Van Leeuwen: Van Leeuwen, Forum voor Democratie.

Mevrouw Boom: Karin Boom, Dordtse VVD.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK Dordrecht.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter voor Dordt.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Boom: Hessel Boom, commissiegriffier.

De voorzitter: En ik ben nogmaals Yara van Engelen, jullie voorzitter voor vanavond. Nog even een korte toelichting op waarom we hier zijn. We hebben een variant op de ons welbekende startnotitie gekregen een Doorstartnotitie, die ziet toe op het Programma Energietransitie tot en met 2026.

Dit is geen raadsvoorstel dat op zichzelf staat, we verwachten binnen enkele weken ook het raadsvoorstel Klimaatneutraal. De Doorstartnotitie wordt niet alleen vanavond ambtelijk toegelicht. Op 4 april is er een Rondetafel op initiatief van de raad zelf, zodat we ook verschillende reflecties ontvangen uit de stad en van belangengroepen. Vandaag kunt u al uw vragen stellen over het voorstel en de gevraagde besluiten. Dus nog even ter verduidelijking, we gaan kijken naar een presentatie vanuit de ambtelijke ondersteuning. En als het goed is komt Clark eraan en dan roep ik hem nu bij dezen op, meestal komt hij dan magisch binnengestormd, om de presentatie op het grote scherm te zetten. Oké, dan wil ik nog even vragen aan degenen die de prestatie gaan geven. Vindt u het fijn om vragen tussendoor te krijgen van de commissieleden of het liefst achteraf? Commissieleden, het mag tussendoor. Dus dan gaan we met z'n allen heel goed ons best om dat binnen een uur te regelen.

De heer Leemans: O ja. Doet hij het? Dan sta ik met twee dingen in mijn hand, is wat onhandig, maar goed. Welkom. Kristie en ik zullen jullie in ieder geval even meenemen in een korte presentatie door de startnotitie of door de Doorstartnotitie Energietransitie. We zullen zou nog even uitleggen waarom het ook een Doorstartnotities en niet sec een startnotitie. Ik begreep dat dat wat stof opwaaien, maar daar is een hele logische verklaring voor. Het eerste wat ik in ieder geval even ga doen is jullie even meenemen in het verhaal en de verhouding tussen het Programma Energietransitie en ook, het is net al genoemd, de startnotitie Klimaatneutraal 2040 die er ook aankomt. Het simpele verhaal is door dit college is de ambitie neergelegd om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Daaronder zijn we al bezig op een aantal terreinen om daarnaartoe te werken. Een van die onderdelen is het programma, voorheen de Opgave Energietransitie. De Energietransitie had als doel om in 2050 energieneutraal te zijn. En er is een versnelde ambitie opgekomen, dat is in 2040 al klimaatneutraal. Onderdeel van klimaatneutraal is ook energieneutraal, maar het is niet precies hetzelfde. Klimaatneutraal gaat namelijk over nul uitstoot en energieneutraal gaat over het feit dat je alle energie die je gebruikt hernieuwbaar opwekt, dus dat daar de balans in zit. Zover duidelijk. Hoi. En klimaatneutraal, daar komt een voorstel jullie kant op of een startnotitie waarbinnen we binnen vier grote transitiepaden die versnelling willen gaan realiseren. Die transitiepaden gaan we straks uitgebreid met de stad, althans dat zal het voorstel zijn, vormgeven. Maar ondertussen zitten we niet stil, en zijn we dus al aan het werk aan onderdelen van die route naar 2040. Nou, dat onderdeel, met de ambitie daarin vastgelegd voor 2026 en een stukje ook al richting 2030, zit in het Programma Energietransitie wat nu als voorstel of als Doorstartnotitie voorligt. Binnen dat Programma Energietransitie hebben we een doorstart gemaakt eigenlijk op de opgave die we eerder hadden, en daarbij hebben een specificatie of eigenlijk een meer focus gelegd op energiebesparing, warmte en opwek van hernieuwbare energie. En daar is expliciet bijgekomen, energiesysteem, en dat lichten we straks nog wel even toe. Is dit plaatje zo helder voor jullie, en hebben jullie dan ook een beetje de verhouding scherp tussen wat er straks nog komt op Klimaatneutraal en wat er nu voorligt op Energietransitie? Ja.

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Boom-Vos. Maar voordat u de vraag gaat stellen, ga ik even één mededeling tussendoor doen. Er kwam net een vraag vanuit de tribune van wanneer zijn de sprekers aan de beurt? Maar het is expres zo geregeld met

iedereen die zich heeft gemeld om inspreken, is geregeld met de griffie. Dat gaan we dus volgende week 4 april doen. Dat gaat over precies hetzelfde raadsvoorstel.

Vanavond echter alleen de presentatie doen, en het is ook goed dat er nu mensen bij zijn die volgende week al komen inspreken, want dan zijn we allemaal van dezelfde informatie natuurlijk op de hoogte. Maar met de griffie is geregeld dat we gaan echt met elkaar in gesprek volgende week 4 april, dan hebben we daar ook goed de tijd voor, anderhalf uur, als ik het goed zeg. Ja, dat weet ik zeker want daar zat ik echt zelf bij. Anderhalf uur, en vanavond dus echt alleen maar even deze informatieve presentatie.

De heer Safranti: Voorzitter?

De heer ...: '...' (buiten de microfoon).

De voorzitter: Ik kijk even naar mijn afgevaardigde vanuit de griffie en die gaat het even navragen.

De heer Boom: Ik ga het even navragen, want ik heb doorgekregen dat dat niet het geval is maar dan ga ik dat even navragen. En als het zo is dan kunnen we dat straks na de presentatie nog even. Oké, top!

De voorzitter: We wachten het antwoord van de griffie af. Voor nu gaan we even door met de presentatie zoals het op mijn planning staat, en dat betekent dat we zijn gebleven bij de vraag van mevrouw Boom.

Mevrouw Boom-Vos: Dank u wel. Ja, ik vond het al zo frappant dat we zoveel geïnteresseerden hadden, maar dat ze speciaal hiernaartoe kwamen. Ja, precies. Nog even terugkomen, uw vraag van de is dit helder? Ja, dit verheldert van mij een heleboel, maar ik heb vragen over het gebruik van de energie door de industrie, de elektrificering van de industrie. Moet ik daarmee wachten of kan ik die juist bij de energie stellen?

De heer Leemans: Nee, die kunt u zo bij de behandeling van het programma stellen, dus het Programma Energietransitie. Het komt ook terug straks bij de grotere doelen in dat transitie pad, maar je kunt er nu zo meteen een vraag over kwijt. All right, geef ik hem even door voor jou, voor het meer inhoudelijke deel.

De voorzitter: Er is ook nog een vraag van de heer Van der Meer, dus die wil ik ook even laten stellen.

De heer Van der Meer: Ja, het is mij op zich duidelijk het plaatje waar het nu overgaat en waar het straks overgaat bij de echte startnotitie, maar ik zit toch nog een beetje met de puzzel, hoe verhoudt zich dat groene geheel nu tot dat bruine blokje energie? Anders gezegd, hoe zorgen we ervoor dat wat we in deze periode doen voldoende snel gaat om straks in 2040 klimaatneutraal te kunnen zijn wat energiewet betreft?

De heer Leemans: Snap ik. Eén, dit raadsvoorstel focust zich op 2026, wat ik net al zeg, en de ambitie die daar al is opgeschroefd door het college. Dat kun je duidelijk lezen in de Doorstartnotitie, dus daar zit al een versnelling op, maar we weten dat dat niet genoeg gaat zijn nu om klimaatneutraal te worden in 2040. Daar zit ook nog daarna nog 14 jaar aan vast, dus daar hebben we nog wat in te vullen. Dus wat we straks gaan doen is samen met de verschillende stakeholders kijken: hoe kunnen we die benodigde versnelling straks bereiken? Ondertussen gaan we nu de ambities inkleuren richting

2026 die sowieso bijdragen aan die route. Hoeveel we daarna nog te doen hebben, moeten we nog bekijken, maar zo is die verhouding in het nu.

Dan even op jouw vraag: hoe verhouden die blokjes zich nu tot de transitie paden? Dan is het zo dat als we kijken naar het Programma Energietransitie en de drie grote focuspunten die erin zitten dan zie je dat binnen bouw en de gebouwde omgeving, maar dat wordt met die startnotitie verder duidelijk, daar zit vooral de energiebesparing. Dat gaat over met name in dit geval woningen, en de prestatielijnen warmte. Het komt straks in de industrie ook wel terug, maar de grote butts van de inzet zit op dit moment met name richting de gebouwde omgeving en het wonen. En hier gaat het echt over het opwek, dus het ruimtelijk vraagstuk: waar kunnen we grootschalig opwekken, welke energiemix hebben we? En dat komt expliciet bij het energiesysteem omdat we zien dat nu straks ook laagspanningsnetten gaan vollopen en we daarop moeten anticiperen, dus hoe gaan we om met direct energieverbruik, hoe gaan we om met opslag, hoe gaan we om met het omzetten van energie en het transporteren van energie? Dat is expliciet een vraagstuk wat hierbij komt kijken, en vandaar dat dat ook heel duidelijk in de poot zit die we energie genoemd hebben, of het transitie pad, omdat dat echt gaat over de randvoorwaarden en het systeem waarmee je het leefbaar houdt op het Eiland. Is dat voldoende antwoord? Oké.

De voorzitter: Zeker, dank u wel. Voordat we verder gaan met de presentatie, u staat natuurlijk te popelen ondertussen, nog klein ordevoorstel aan de commissie, want er is een beetje duidelijkheid gekomen vanuit de griffie wat betreft de insprekers. Wat is nu het geval? Eerst waren er heel veel groepen die hierover mee wilden praten. Dus daarom hebben we de sessie van 4 april bedacht. Die blijft ook nog steeds staan, maar er heeft zich ook een groep, die hebben zich een soort van samengevoegd en die zijn samen één inspreker geworden. En die hebben wel echt een duidelijk verhaal vanavond, en wij waarderen natuurlijk ook heel erg insprekers, dus mijn voorstel is, ook in overleg met de griffie, om negen uur de insprekers toch vijf minuten de tijd te geven om hun verhaal te kunnen doen, nu ze hier samen als één groep zitten. Is de commissie het daarmee eens? Ja. Dan wil ik ook gelijk voorstellen om dan toch alle vragen die u heeft bij de presentatie even op te schrijven, want dan kunnen we aan het eind een efficiënte question and answer ronde doen, vraag en antwoord, laten we het Nederlands houden, en dan weten we zeker dat we genoeg tijd hebben voor de insprekers. Dank jullie wel. Gaat u vooral verder met de presentatie.

Mevrouw Van Damme: Ja, waarom heet het nu een Doorstartnotitie, want dat is een term die niet terugkomt in het hele systeem. Nou, Joost heeft al iets verteld over het waarom. Ik ga er iets dieper op in. In het politiekakkoord is afgesproken om te gaan versnellen en om te gaan intensiveren. Dus van energieneutraal in 2050 naar klimaatneutraal in 2040. Dus dat is en tien jaar eerder, maar ook veel meer. Nou, dat vergt dat we voor het Programma Energietransitie echt wel focus moeten gaan aanbrengen. Dus daar waar we de afgelopen vier jaar met het college gewerkt hebben aan vijf prestatielijnen hebben we dat nu teruggebracht naar drie prestatielijnen. Die zijn er net ook al even voorbijgekomen. Dat is energiebesparing, dus we zetten in op, dat komt dadelijk, warmte, en opwek- en energiesystemen. Daar heeft Joost net ook al wat over gezegd. En alles wat met circulaire economie te maken heeft, wat eerst in het programma ook zat, dat schuift door naar klimaatneutraal, dus dat komt in de startnotitie Klimaatneutraal aan de orde. En we beginnen niet op nul, dus we zijn al aan het lopen. Dus vandaar dat we een doorstart maken. Dus we staan niet aan de startlijn, maar we zijn al ergens op de 100 meter. Dit is in één oogopslag wat we de afgelopen jaren hebben bereikt bij de opwek van duurzame energie. Links bovenin staan de vier windmolens in Dordrecht. Die wekken 9,2 megawatt op per jaar.

We hebben zonneparken Crayestein, Amstelwijck, Transberg en wat nu in aanleg is de Wioldrechtse Zeedijk. Er ligt heel veel zon op bedrijfsdaken, dat kan nog meer, maar er ligt ook al wat. Zonne particuliere daken, en alles voldoende voor zo'n 24.500 inwoners of huishoudens. Dan ook duurzame warmte. Er zijn al ruim 7.000 woning equivalent aangesloten. Dat zijn geen 7.000 woningen, het zijn ongeveer 2.000 woningen en de rest zijn bedrijven en grootverbruikers die aangesloten zijn die voor meer dan één woningequivalent meetellen. Tot 2026 komen daar bijna 5.000 bij, en richting 2030 willen we doorgroeien naar 20.000 woningequivalenten. En dat betekent dat we naast het corporatiebezit ook particuliere woningeigenaren de kans willen geven om aan te sluiten op het warmtenet en grotere VvE's. En daarnaast hebben we ook heel veel gedaan aan bewustwording aan mensen ondersteunen in het verduurzamen van hun huis. Er zijn inkoopacties georganiseerd, buurtacties. Er is een Stimuleringslening Duurzame Energie in het leven geroepen. We hebben hulp bij energie besparen, dus campagne Slim Energie Besparen is gestart. Er zijn energiehulpen actief. Nou, die hebben inmiddels zo'n 1.000 huisbezoeken afgelegd. De SlimWonen App is geactiveerd. Vanuit Drechtse Stroom zijn er ook huisbezoeken afgelegd. Er zijn mensen geënthousiasmeerd en geactiveerd om de schil van hun woning te verduurzamen. Alles bij elkaar hebben we zo'n 14.000 eigenaren bereikt. Er zijn 11.000 cadeaubonnen uitgereikt, dus we zijn goed op weg. Wat gaan we de komende vier jaar doen richting 2030? We gaan 30 procent energie besparen ten opzichte van 2020. Dat is tien procent meer dan dat we nu hebben afgesproken in het Drechtstedenverband of in de RES, dus daar zit een versnelling op. Uiterlijk in 2026 zijn alle EFG-labels verdwenen in de stad, en is er geen enkel glas meer. Sorry, ja ik gooi dat vast ... We zetten in op minimaal 2.000 woningequivalenten op het warmtenet in 2030. Dat is het versnelde scenario uit de transitievisie Warmte, en in 2026 willen we op 12.000 woningequivalent uitkomen. En als het gaat over opwek willen we in 2026 de helft van het regionale bod wat we in de RES hebben gedaan voor onze rekening nemen, dus ook dat betekent een stevige versnelling. En dan waren we nu bij de vragen, maar dan komen eerst de insprekers.

De voorzitter: Ja, super. Ik wilde net aan u gaan vragen van oh mag ik de indicatie geven dat u nog vijf minuten heeft, maar u bent nu om vijf voor negen gestopt, dus ja, als voorzitter word ik daar super gelukkig van. Dan wil ik nu de insprekers naar voren vragen. Daarna komen de vragen. Wie van de insprekers mag ik verwelkomen? Ja, en ik heb me ook niet voorgesteld aan u.

De heer ...: Voorzitter, hartelijk dank. Ook voor het faciliteren. Leden van de raad, dank u wel ook voor de aandacht en de tijd. Ik spreek hier namens het Platform Duurzaam Dordrecht. Dat is een stichting voortgekomen uit een burgerinitiatief dat in 2014 is ontstaan, waarbij met name Dordtse burgers zich hebben ingezet voor allerlei lokale en kleinschalige projectinitiatieven. Inmiddels zijn wij verder geëvolueerd naar een netwerkorganisatie die ook een bescheiden subsidie van de gemeente zich rijk mag rekenen. En wij proberen op onze bescheiden wijze een bijdrage te doen aan het maatschappelijk debat dat in Dordrecht gevoerd wordt over duurzaamheid. We hebben met veel interesse kennisgenomen van de notitie voor deze doorstart, met enige zorg dat het een doorstart betreft. Wij hadden heel graag gezien dat we al verder waren, dat zult u begrijpen. En ik ben hier ook om een korte vooraankondiging te doen van een zeer kort stuk van anderhalf A-4tje dat wij zullen inbrengen voor de volgende vergadering, met het verzoek om daar met welwillendheid naar te kijken, waarin wij met name de raad zullen oproepen om te kijken naar de wijze waarop de voorgezette plannen zullen worden uitgevoerd.

En wij willen maar met name de nadruk leggen op de wijze waarop deze zal worden gecontroleerd. Want wat wij missen tot nu toe in de stukken die voorliggen is een

uitvoeringsplan. Wij zouden het liefst zien dat er al een gespecificeerd implementatieplan is waarin er sprake is van meetbare prestatie indicatoren, en waar wij kunnen zien, op een tijdlijn, wie wat wanneer doet en hoe, en hoeveel het gaat kosten. En wat wij ook heel graag zouden willen weten is op welke manier de raad voornemens is om dit te controleren. Neemt u genoeg mee om dit één keer per jaar bij de jaarrekening als bijlage te krijgen, of zult u vaker, ook degenen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering straks, hierop aanspreken? En wat wij ook graag zouden willen zien is of er ook een aanzet kan worden gegeven tot ontwikkelen van een dashboard waarin die meetbare prestatie indicatoren kunnen worden gemonitord, en bijvoorbeeld ook op transparante wijze kunnen worden gedeeld met u, maar ook met Dordtse burger? Omdat de plannen die nu liggen vooral een ambitie uitspreken, een visie. Inmiddels denk ik dat iedereen zover dat we die visie alleen maar kunnen onderschrijven. Wij zien in elk vooral weinig reden om daar inhoudelijk op over in discussie te gaan, maar wat wij wel echt missen is een simpel, en tot op zekere hoogte ook, realiseerbaar implementatieplan waarin wij ook kunnen zien op welke wijze dat dan gestalte zal worden gegeven, niet alleen in tijd en ruimte, maar ook in middelen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Prachtig binnen de tijd. De meeste gerichte inspreker die ik, denk ik, ooit heb gezien als voorzitter.

De heer ...: Hartelijk dank, voorzitter. Ik wens u een goede vergadering.

De voorzitter: Dan gaan we nu door naar de vragen. En ik ga nog even aan de commissie duidelijk maken, u mag aan de ambtenaren natuurlijk vragen stellen over de presentatie, maar mag ook eventueel aan de inspreker vragen stellen. Dus ik ga eens even kijken: wie wil voor ons het spits afbijten?

De heer Van Leeuwen: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Van Leeuwen.

De heer Van Leeuwen: Ja, dank u wel. U heeft net uitgelegd dat er een bepaald vermogen wordt opgewekt de komende jaren uit windenergie en zonne-energie. Als ik eerlijk ben valt me mee wat er wordt opgewekt, dus dat wat dat betreft een compliment. Maar op een bepaald moment is er gewoon geen wind en is er geen zon, dus in mijn beleving moet je dan een soort back-up hebben met hetzelfde vermogen gedurende een bepaalde periode. Hoe is daarmee rekening gehouden?

De heer Leemans: Nou ja, op dit moment is die back-up er nog gewoon in de vorm van de traditionele centrales. We zullen meer moeten opwerken, maar we hebben echt nog wel te kijken naar het complete energiesysteem en daarin ook de energiemix. We weten ook dat dit Eiland een ruimtelijk vraagstuk kent, en de energievraag zo groot is dat we dat nooit allemaal op dit Eiland zullen kunnen opwekken. Dus we zullen altijd een vorm van energie moeten importeren, of dat nu de wind vanaf de Noordzee is of een andere vorm, dus ook dat maakt onderdeel uit van de zoektocht in dat energiesysteem. Tegelijkertijd zijn we nu ook aan het kijken op kleinere schaal kunnen we gaan werken met bijvoorbeeld bedrijven die onderling energie gaan delen, welke rol speelt opslag hierin? Er is de laatste tijd veel ...

Of de innovaties gaan snel. Dus dat zijn allemaal trajecten waar we naar kijken. Eén van die specifieke trajecten gaan we doen rondom Kil IV, waarbij we bij het duurzame DistriPark gaan kijken naar de volgende fase, en kijken: kunnen we daar eigenlijk een standalone energiesysteem creëren, waarbij zero-emissie over de gehele linie, dus niet

alleen zon opwekken op dak maar ook de logistiek die daarvandaan vertrekt, ook elektrificeren of in ieder geval zero-emissie laten worden? Nou, dat zijn trajecten die in de komende periode worden opgestart.

De voorzitter: De heer Van Leeuwen, heeft u een vervolgvraag?

De heer Van Leeuwen: Nog één vraag. Dus u bent het met mij eens of niet dat er in ieder geval, als je alles wat concreter gaat invullen voor de komende jaren, dat je een back-up plan moet hebben met hetzelfde vermogen, uitgaan van hetzelfde vermogen, als het originele plan wat er nu ligt?

De heer Leemans: Nou, wat ik zeg is dat er in ieder geval, gegeven de energievraag, energie geïmporteerd zal moeten worden. Eventueel opgeslagen, want het fluctueert. Soms produceren we meer dan we nodig hebben, en soms produceren we minder dan we nodig hebben. En ja, dat is een zoektocht.

De heer Van Leeuwen: Nog één klein vraagje.

De voorzitter: Aks het een klein vraagje is dan kan ik het toestaan.

De heer Van Leeuwen: Nou, ik weet niet of het antwoord klein is, maar de vraag is in ieder geval heel klein. Het opslaan van energie of zo. Ik heb me laten vertellen dat het wel heel erg moeilijk is om grote hoeveel energie op te slaan in de vorm van accu's. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer Leemans: Ja, dat is een hele technische vraag. Hoe ik daar tegenaan kijk is denk ik niet zo heel relevant. Maar je ziet de ontwikkelingen daar vooral snel gaan. Er wordt nu al gewerkt met batterijen die op bouwlocaties staan, die kunnen al een bepaald vermogen leveren. Het gaat ook vaak om een tijdelijke piek die je op moet vangen. Dus de techniek is er al, die schrijdt ook snel voort, dus ik voorzie daar de komende jaren meer oplossingen dan beren op de weg.

De voorzitter: Mooi, dank u wel. Mevrouw Boom-Vos.

Mevrouw Boom-Vos: Ik heb twee vragen, maar ik denk niet dat u dat gaat toestaan.

De voorzitter: Nou, als het twee gerichte vragen zijn en er komt een mooi antwoord, dan sta ik het toe.

Mevrouw Boom-Vos: Het duurste eigenlijk een deel van de zorg, ook wat de inspreker zei, en misschien dat dan dadelijk nog meer vragen over komen. Mijnheer Van Leeuwen zei net: ik ben heel erg verrast hoeveel we al opwekken. Ja, volgens mij is dat ook een hele mooie realisatie, maar om inzicht te krijgen wat we nu nodig hebben als stad zijnde of om doelstelling drie te halen om 50 procent van de Regionale Energiestrategie te halen, is het ook handig om te weten wat houdt dat nu in, ook doelstelling één, die 30 procent besparing, hoeveel is dat nu? Hoeveel Megawatt?

De ene keer in de factsheets wordt over megawatt gesproken. Dat lijkt heel leuk, maar als ik ergens anders over terawatturen hoor, dan denk ik: dat stelt helemaal niks voor.

De voorzitter: Als u het even specificceert naar een vraag dan kan ik er twee toestaan.

Mevrouw Boom-Vos: Hoe zijn de verhoudingen van waar we naartoe moeten?

De heer Leemans: De verhouding voor '26 in ieder geval rondom opwekken. Ja, het zijn veel verschillende grootheden, dat maakt het ook lastig. Misschien moeten we daar nog een keer een themasessie echt puur op die grootheden met elkaar organiseren, want het loopt soms ook door elkaar. Wat in ieder geval duidelijk is we zitten nu, als je kijkt naar de RES-doelstelling, al op rond 0,1 nog wat terawattuur en we moeten naar 0,19, dus we hebben nog zo'n 0,8 te tackelen. Je ziet dat die ontwikkeling op z'n snel gaat. We zitten nu op 24.000 huishoudens. We kunnen naar 55.000 huishoudens, maar dan heb je de huishoudens gedekt en dan heb je nog extra op te wekken of extra te importeren voor industrie et cetera. Dus er zit wel degelijk, denk ik, een hele meetbare component in voor alle grootheden. Hoe zich die die zich verhouden hier dan? Ja, dat wordt een beetje lastig om dat heel kort te doen, dus dan zou ik voorstellen laten we daar even een keer wat uitgebreide bij stilstaan in een themasessie, dat denk ik sowieso handig.

De voorzitter: Dank u wel. En dan de tweede vraag. Wilt u hem korter stellen dan de eerste? Ja super. Gaat uw gang.

Mevrouw Boom-Vos: Ja, ik probeer het uit te leggen. Gaat ook over doelstelling één. Daarin geeft u aan wij willen in 2026 alle woningeigenaren een Handelsperspectief voor verduurzaming bieden. Wat houdt dat in? Mijn politieke wens zou zijn ga samenwerken met monumenten, met welstand en met duurzaam.

De heer Leemans: Nou, het bestaat iets meer dan alleen het handelingsperspectief. We gaan EFG-labels uitfaseren, daar zijn we al mee bezig. Met de corporaties zijn er net eigenlijk convenanten gesloten of een intentieovereenkomst om de EFG-labels van de corporaties uit te faseren en hoe we dat gaan doen. Hetzelfde geldt voor het particulier bezit. Daarbij maken we gebruik van het van het NIP, het Nationaal Isolatieprogramma, waar we binnenkort een aanvraag voor gaan doen. We hebben de afgelopen jaren, zoals we net al hebben laten zien, is dat we al was 14.000 huishoudens hebben bereikt met verschillende vormen van informatie en ondersteuning. Het handelingsperspectief is wel belangrijk. Dus je moet weten wat jij, in jouw woning of in jouw huistype het beste kan doen en op welke termijn. De eerste versie van de Transitievisie Warmte helpt daarbij, de informatie-, het energieloket, al die zaken helpen bij dat handelingsperspectief, maar ondertussen hebben we ook een aantal concrete doelen. Nou wat ik net zei over het EFG-label bezit en ook het uitfaseren van enkel glas voor einde '26.

Mevrouw Boom-Vos: Een korte verdiepvraag.

De voorzitter: Nee, ik ga het hierbij laten, want ik heb hier nog wat namen staan, namelijk de heer Groenewege, heer Van der Meer, de heer Portier, de heer Wringer en mevrouw Schnabel. Ik ga eerst naar de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ja dank u wel, voorzitter. Mijn vraag gaat over duurzame warmte. Er stond in de grafiek een bepaalde taartpunt van duurzaam warmte. Tegenwoordig wordt warmte die door de verbranding van restafval wordt opgewekt ook duurzaam warmte genoemd. Bedoelt u dat ermee in de presentatie, of is dit echt duurzame, hernieuwbare warmte?

Mevrouw Van Damme: Nee, dat is warmte die vrijkomt bij de afvalverbranding. Maar straks niet meer inderdaad. Dus in juni, maar dat is voor de piekbelasting, gaat HVC een e-boiler in gebruik nemen. Dus dan is de is het volledig gasloos. Maar duurzame warmte van de afval, de restwarmte van de afvalverbranding is duurzaam omdat het anders de

lucht ingaat. Dat is warmte die anders verdwijnt, en dit is de meest duurzame oplossing voor die warmte.

De voorzitter: Dank u wel. Is dit antwoord zo duidelijk, heer Groenewege?

De heer Leemans: Een kleine aanvulling. Het is denk ik wel belangrijk. We werken aan een bronnenstrategie, om uiteindelijk, zeker met die doelstelling 2040, het volledige warmtenet echt duurzaam de zero emissie gevoed worden. Op dit moment gebruiken we de restwarmte en zijn we via bijvoorbeeld een e-boiler en andere zaken wel de invoering aan het verduurzamen. Maar dat is een geleidelijke weg. En ja, zolang er nog afval verbrand wordt is het zonde om die die restwarmte niet te benutten, en dat is dan de meest duurzame oplossing voor nu.

De voorzitter: Heel duidelijk. Dank u wel. Gaan we naar de vraag van de heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, ik me vroeg me af of in het laatste antwoord bewust of onbewust de term geothermie is vermeden? Misschien kunt u daar ook nog even op ingaan. Maar mijn vraag is eigenlijk een andere.

De voorzitter: Dat zijn twee vragen, de heer Van der Meer, maar ik zal ga het even toelaten.

De heer Van der Meer: Zeker. Het belangrijkste gaat eigenlijk over besparing die ik heb, want 30 procent is een enorme intensivering. En er is in de presentatie wel iets aangegeven van hoeveel mensen bereikt worden en hoeveel bonnen uitgedeeld zijn. En er werd bij gezegd we zijn op de goede weg, maar dat is voor mij een iets te snelle conclusie. Gaat het echt snel genoeg? Hoe zeker zijn we dat we die 30 procent in 2030 kunnen realiseren, en hoe zeker zijn we dat we die duurzame opwek, 0,19 terawattuur in 2026 al heel snel daadwerkelijk kunnen realiseren?

De voorzitter: Duidelijk, wat creatief omgegaan met de komma. Dat zijn een hele hoop ja en nee vragen ineens. Gaat uw gang met de beantwoording.

De heer Leemans: Even kijken of we het goed in de volgorde kunnen beantwoorden. Als het gaat om de opwek is onder andere het zonoffensief, waarbij we de opwek op grote daken, maar ook op particuliere daken echt actief proberen te stimuleren, is één van de manieren waarop we dat doen. We zien dat we nu al behoorlijk ... Wind kent een stilstand, want we hebben er vier, de vijfde is helaas niet gelukt dus gaan we door op zon. De ontwikkeling gaat gelukkig heel snel. We zien ook dat er nog flink wat in de pijpleiding zit, wat verzilverd moet worden.

Dus daar zetten we stevig op in via het zonoffensief, waarbij we nog kijken naar restruimte en dubbel ruimtegebruik. Dus dat is één, voor wat betreft de energiebesparing. Als we kijken naar woningen zie je met het plan, om de EFG-labels uit te faseren, dat we daar echt een behoorlijke klapper gaan maken. Ik moet even de hoeveelheden daarin voor nu schuldig blijven, maar die doorrekening kunnen we maken, want die labelsprongen, dat maakt serieuze impact. Voor het bedrijfsleven is het absoluut nog wel een uitdaging om het daar in te vullen. We zijn wel in de gelukkige omstandigheid dat er binnenkort een nieuwe adviseur specifiek voor bedrijven en energiebesparingen komt. Daar hebben we vandaag het laatste gesprek meegevoerd, dus joehoe! Dus daar komt ook een samen met OZAZ, of met de Omgevingsdienst, hebben we een plan waarbij een wij het stimulerend spoor inrichten en zij ook de

handhaving doen, want ondertussen geldt natuurlijk gewoon de informatieplicht en bespaarplicht en dat soort zaken. Dus daar gaan we gezamenlijk in optrekken de komende periode, zoals aangegeven.

De voorzitter: Duidelijk. Dank u wel. Gaan we naar de vraag van de heer Portier.

De heer Portier: Er worden enorm veel woorden en aandacht besteed aan het uitfasen van de EFG-labels. Er is zelfs al een convenant afgesloten. Er worden overleggen met de woningcorporaties opgestart. Ja, het is gewoon een wettelijke verplichting voor de woningcorporaties en zelf ook voor particulieren. Vanaf 2030 mag er geen woning meer verhuurd worden waar nog geen EFG-label op zit.

De voorzitter: De heer Portier, ik ga u nu alvast vragen of u richting de vraag gaat.

De heer Portier: De vraag is: waarom besteden wij hier zoveel aandacht aan in plaats van dat dit mogelijk is? En is dit niet alleen maar de manier om wat wettelijk toch afgedwongen wordt door het rijk om dat op het conto van het gemeentebestuur te zetten?

De voorzitter: Dank u wel. Dan de beantwoording.

De heer Leemans: Er zijn meer EFG-labelwoningen bij particulieren ook want corporaties hebben een deel. Ik meen dat het er 3.000 zijn ongeveer. Dan hebben we nog zo'n 13.000 EFG-label woningen over die dan wel in de particuliere verhuur zitten, dan wel gewoon in particulier eigendom. Het vergt serieuze investeringen. Wij kunnen als lokale overheid helaas niet zeggen: iedereen 30.000 euro, bij wijze van spreken, en klaar is Kees. Dus het vergt een intensief proces om te kijken hoe we de middelen die we vanuit het rijk krijgen, vanuit dat Nationaal Isolatieprogramma dat we die ook bij de mensen echt thuis krijgen. We hebben het gezien met de kleine energiebesparende maatregelen, het ligt heel erg voor de hand, we zitten midden in een energiecrisis, maar we moeten toch verdomde goed ons best doen om die maatregelen achter de juiste voordeur te laten landen. En dat vergt nu eenmaal tijd. Dus ik denk 2030 is mooi en ambitieus, en we doen ons best om het sneller te doen.

De voorzitter: Mooi. Dank u wel. Dan gaan we naar de vraag van de heer Wringer.

De heer Wringer: Dank voorzitter. Twee korte vraagjes. Eén is een verdiepingsvraag op de heer Van Leeuwen. In de toekomst gaan we steeds meer energie opwekken en soms hebben we ook meer energie dan we nodig hebben.

Wordt er nagedacht om een elektrolyser op het Eiland om onze eigen groene waterstof op te wekken? Dat zou mooi zijn. Mijn tweede vraag is: wat is het Handelsperspectief voor mensen die in gemeente of rijksmonument wonen met enkel glas? Hoe ziet u dat?

De heer Leemans: Twee vragen herken ik.

De voorzitter: Goed gezien. Scherp.

De heer Leemans: De ene van de elektrolyser, dat kan in de toekomst een mogelijkheid zijn. We zien op dit moment echter wel dat we nog zo'n grote energievraag hebben en de opwek nog steeds niet aan die behoefte voldoet, dus daar hebben we nog wel wat te doen. Waterstof is een mooi opslagvehikel. Het heeft echter wel rendement verlies als gevolg. Dus op dit moment sec voor bijvoorbeeld het verwarmen van woning of de

elektriciteit leveren is dat nog niet interessant. Kan in de toekomst wel worden. We volgen de waterstofontwikkeling op de voet, en je ziet hier ook her en der in de Drechtsteden al tankstations ontwikkeld worden. Dat is één van de opties in de energiemix, om het zo maar te zeggen, het energiesysteem van de toekomst. Wat was de tweede vraag ook alweer? O ja, monumenten. Voor monumenten geldt dat we bijvoorbeeld voor de historische binnenstad nu echt de dakenanalyse aan het verscherpen zijn van waar is zon echt mogelijk? En we zijn ook aan het kijken kunnen we een adviseur, eigenlijk een loket voor eigenaren van monumenten creëren die echt gericht hier lokaal in Dordrecht advies krijgen over het verduurzamen van hun monument of het erfgoed? Dus ja, dat is altijd maatwerk. Dus daarin kunnen we niet zeggen van iedereen met enkel glas kan dit doen. Dat is echt gebouw afhankelijk, maar we zijn er wel de ondersteuning op aan het focussen en vervolmaken.

De voorzitter: Dank u wel. Maatwerk, duidelijk. Gaan we naar mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Wat betreft wat u net aangaf dat in 2026 het idee is om particulier, of in ieder geval om alle huizen van dubbelglas te voorzien. Hoe wordt daar dan vervolgens op toegezien als het gaat over particuliere huur en corporatie bezit?

De heer Leemans: De corporaties, daar maken we afspraken mee, zoals net al gezegd. Daar is inmiddels een intentieovereenkomst over de wijze waarop die EFG-labels worden uitgefaseerd. Voor de particuliere huur geldt vooral dat wij de huurders gaan ondersteunen om dit bij hun verhuurders aan te kaarten, bij juridisch eventueel ondersteunen door middel van standaardbrieven, dat soort zaken en andere vormen van ondersteuning. En ondertussen proberen we de NIP-gelden, dus die Nationaal Isolatieprogrammageden, ook die kant op te richten, dus de huurders te ondersteunen bij het geregeld krijgen. En voor de particuliere woningbezitters geldt: gebruik deze NIP om bijvoorbeeld als eerste je enkel glas uit te faseren, want dat levert een grote winst op.

De voorzitter: Helder. Nou, ik ga eerst even naar de heer Gündogdu, en als u als we daarna tijd overhouden en de vraag brand nog steeds dan gaan we ook de vervolgvraag doen.

De heer Gündogdu: Voorzitter, dank u wel. In de lijn wat mijnheer Van der Meer heeft gevraagd. We hebben enige jaren geleden de Regionale Energiestrategie vastgesteld en in die visie kwam duidelijk naar voren dat ons gebied een enorm rijkdom heeft aan aqua- en geothermie, en dat werd ook ons meegedeeld als zijnde energiebronnen die op relatief eenvoudige, even tussen haakjes, manier opgewekt kunnen worden en ook behoorlijke bijdrage kunnen leveren aan onze duurzaamheidsambities. In hoeverre komt dat straks weer terug in een Doorstartnotitie of een concrete notitie?

De heer Leemans: Voor Dordt geldt dat we, zoals net al aangeven, ook een bronnenstrategie hanteren. Het is wel zo dat geothermie op het Eiland van Dort lastig is. Aan de overkant ligt wel een bron. Dus als we op Drechtsteden-niveau kijken dan speelt die geothermie absoluut al een rol in de hele energiemix. Aquathermie hebben we mee te maken. We hebben nu een hoge temperatuur warmtenet, wat voordelig is voor het type woningen dat in Dordt veel is, want dat is nog matig geïsoleerd of niet van de AA-kwaliteit, om het zo maar te zeggen. Aquathermie levert vaak lagere temperatuur warmte en is vooral geschikt voor nieuwe woningen, en is een optie eventueel bij

nieuwbouw dicht bij het water. Dus wordt in die zin ook meegenomen in de energiemix en in de gebiedsontwikkeling, bijvoorbeeld bij het Maasterras op termijn.

De voorzitter: Ik zie volgens mij nog een aanvulling aankomen van uw collega.

Mevrouw Van Damme: Ja, HVC is wel bezig om te kijken of ze de verschillende warmtenetten aan elkaar kunnen koppelen, dus dan zit op de warmtenetten verschillende bronnen gemixt. Maar dat is toekomst.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan zijn wij met z'n allen heel erg goed bezig, want we hebben nog twaalf minuten op de teller, dus we hebben tijd voor wat vervolgvragen. Ik wil even checken bij mevrouw Boom-Vos. Had u nog een vervolgvraag?

Mevrouw Boom-Vos: Ik heb een heleboel vervolgvragen. Het voorstel was eigenlijk ... Dit doet geen recht aan het onderwerp om in een half uur alle vragen, mag ik heel even mijn verhaal afmaken, van de raad te beantwoorden, want er is zoveel tijd tegen ingestopt. Is het misschien, maar dat is voor mij, een voorstel om technische vragen in te dienen, zodat de ambtenaar ondersteuning ook een beetje weet waar we antwoorden op zoeken? En volgende week zijn de insprekers al eerste aan de beurt. Als we daarna nog extra tijd nodig hebben dat we dan eventueel nog een volgende sessie doen. Maar ik heb echt zoveel, dit kan niet in tien minuten dus ...

De voorzitter: Zeker. Technische vragen stellen, dat kan natuurlijk altijd. En ik hoor ook al om mij heen eens. Daar is inderdaad behoefte aan vanuit de commissie? Mooi. Dan neem ik aan dat de beantwoording van de technische vragen na de Rondegerekstafel van 4 april pas zullen komen? Ja? Oké, dan weten we in ieder geval dat dat er nog aankomt.

De heer Van der Meer: Het is niet verboden om ze eerder te behandelen.

De voorzitter: Nee natuurlijk niet, maar ik wil de wethouder ook geen paniek bezorgen. Dan is dat duidelijk. Dan kunnen we schriftelijk technische vragen stellen over dit onderwerp om het onderwerp goed uit te diepen, want het is erg belangrijk. Mevrouw Schnabel, uw vervolgvraag.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel. Ik had nog een korte vraag over de uitfasering van coöperatiebezit, zeker ook met het oog op de energiekosten die dat met zich meebrengt voor bewoners. Wanneer en in welk tempo gaat dat?

De heer Leemans: Dat zou ik moeten vragen aan de programmamanager die bezig is met energie ook en het uitfaseren van die EFG-labels. Durf ik nu uit het blote hoofd niet te zeggen. Dus aan de planning wordt nu gewerkt, dus volgt.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan is er ook nog een vervolgvraag van ... Ja, mevrouw Schnabel, u heeft net al wel eigenlijk antwoord gekregen dat het voor iemand anders is. Sorry, wat is uw vraag?

Mevrouw Schnabel: Ja, ik was benieuwd naar wanneer dat dan te verwachten is, omdat u zei: dat volgt. En toen was ik benieuwd: wanneer volgt dat?

De voorzitter: Wanneer is volgt?

Mevrouw Van Damme: De plannings worden nu op elkaar gelegd door de woningcorporaties. Maar ja, alle labels moeten in 2028 uitgefaseerd zijn. En alle plannings zijn er wel opgericht. Ik denk dat er een kleine vierhonderd woningen nog overblijven in 2028, maar dat zijn hele moeilijke woningen om daar een label beter dan EFG aan te pakken.

De voorzitter: Oké. Helder. Dank u wel. Ik ga even naar een vervolgvraag van de heer Gündogdu en dan naar de heer Van der Kruijff.

De heer Gündogdu: Ja voorzitter, dank u wel. Eigenlijk ook een beetje in het verlengde van wat zojuist is gevraagd. Ik ben vooral ook benieuwd naar al die Dordtenaren, waarvoor wij ons enorm voor willen bedanken, die hebben geïnvesteerd in hun woningen. In hoeverre neemt u voor de komende periode mee hoe bereidwillig men is, de Dordtenaar, want we hebben het eenmaal over investeringen die de bewoner moet gaan doen, met in ons achterhoofd dat de maatregelen natuurlijk wel wat duurder zijn geworden? Mensen misschien wat krupper bij kas zitten?

De voorzitter: De heer Gündogdu, u snoept nu wel minuten af van de heer Van der Kruijff, dus graag uw vraag.

De heer Gündogdu: Ja, laatste zin. Wel met de wetenschap dat er subsidies zijn, maar ik ben benieuwd of u dat gaat meten, of dat meeneemt in een vervolg voorstel?

De heer Leemans: De bereidwilligheid meten wordt, denk ik, een beetje lastig. Wat we wel proberen in kaart te brengen ... Er is een paar jaar geleden onderzoek gedaan van hoeveel weet u nu van verduurzaming, en welke plannen heeft u? En dat geeft een beetje een indicatie voor hoe het ervoor staat. Die uitslagen van het onderzoek zijn volgens mij onderweg en komen ergens de komende maand, hebben we die helder. Dus dan kunnen we een beeld geven van hoe het ervoor staat qua een beetje algemene tendens, maar de bereidheid om het te doen is bij vele mensen groter dan ooit. Of de betaalbaarheid daarmee in de pas loopt, dat is natuurlijk een vraag en daarom proberen we ook dat Nationaal Isolatieprogramma die middelen zo goed mogelijk en efficiënt mogelijk in te zetten zodat die middelen niet verloren gaan in allerlei procesmatige kosten maar echt in maatregelen.

Dus daar nemen wij als gemeente een grote rol in om te zorgen dat we die echt zo effectief mogelijk echt in maatregelen kunnen stoppen, net als we met die bonnen hebben gedaan, lage overhead om het te organiseren, en zoveel mogelijk effect in het huis. Ja, dat dat is wat we vooral doen. En we hebben het plafond van de verduurzamingslening natuurlijk recent weer opgehoogd, dus het volgende miljoen is daarin beschikbaar, dus lage rente. De leningen zijn beschikbaar. We hebben landelijk nog een Nationaal Warmtefonds. Nu zit daar nog wel eens een drempel in voor de inwoners omdat hun gaan aanvragen, want is misschien complex. Nou, ook daar zijn we de begeleiding op aan het organiseren. Betekent ook dat je wel het vertrouwen moet hebben om bij iemand achter de voordeur te komen. We hebben gezien dat dat met de energiehulp heel goed lukt, en we willen eigenlijk voortbouwen op dat vertrouwen. Dus eigenlijk kijken kunnen we de dienstverlening die we zo hebben georganiseerd, juist met die mensen in die wijk, uitbouwen naar straks ook het helpen bij het vragen van een offerte, het indienen van een subsidieverzoek, dat soort zaken. En ook het bekijken misschien wel van een offerte, krijg ik de juiste maatregelen voor het juiste geld?

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan gaan we naar de afsluiter van de heer Van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, als je het stuk leest is het natuurlijk een start, een Doorstartnotitie. Nu zien we wel heel veel termen staan als: we maken afspraken, we gaan ondersteunen, we gaan helpen, we gaan adviseren. Dan klinkt het allemaal nog erg hoog over. Dus in die zin voel ik wel mee met de oproep van de sprekers om het concreter en meer houvast te bieden met wie, wat, waar, een dashboard. Ik ben benieuwd hoe u daar ambtelijk tegenaan kijkt, of dat gaat komen of mogelijk is hoe we dat kunnen doen?

De heer Leemans: Nou, dat antwoord is relatief simpel: ja, er komt een dashboard. We zijn nu wel aan het kijken voor energietransitie. We hebben al een aantal parameters, die zie je ook in de factsheets voorbijkomen. Samen met straks het ... Oh, ja ik wijs daarheen, maar die presentatie is al weg. Samen met het klimaatneutraal-verhaal en de transitiepalen die erin zitten, willen we echt een dashboard inrichten wat toegankelijk is voor onze inwoners, voor raadsleden en ook voor ons ambtelijk om de nodige managementinformatie te genereren. We hebben bijvoorbeeld al een tool als zonnedakje waar je goed kan zien, dat is voor iedereen toegankelijk, is mijn huis geschikt, hoeveel licht er al hier in de stad. Die informatie is al op delen beschikbaar, maar om dat goed met elkaar te bundelen in een fijn overzichtelijk systeem, dat vraagt toch wel een paar schakelingen, maar daar wordt wel aan gewerkt. Dus voor het einde van dit jaar moet dat er zijn.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Commissie, zeg ik het dan goed als ik concludeer dat de commissie graag dit onderwerp nog even goed wil uitdiepen, en dat gaan ze doen aan de hand van technische vragen, en aan de hand van de rondetafelgesprekken volgende week 4 april? En daarna kijken we wel weer verder wat we ermee doen. Super. Dan wil ik de ambtenarij, zo'n mooi woord voor, bedanken voor de heldere presentatie. Ik wil de sprekers bedanken voor duidelijke inspraak. Ik wil de commissieleden bedanken voor de verhelderende vragen, en ik wens jullie allemaal een hele fijne avond.

4. Raadsinformatiebrief over initiatiefvoorstel Eerste Dordtse burgerberaad - Raadsinformatiebrief

Voorzitter: De heer Van der Spoel
Commissiegriffier: De heer Boom
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. De Feijter (CU/SGP)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Gündogdu (Op Ons Eiland)
Dhr. De Heer (CU/SGP)
Dhr. Kleinpaste (Gewoon Dordt)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Dhr. Van Leeuwen (FvD)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. Schalken-den Hartog (Beter Voor Dordt)
Mevr. Schnabel (PvdA)

Mevr. Vol-van der Holst (Partij voor de Dieren)
Mevr. Van Vugt-Roose (CDA)
Dhr. De Vries (VSP)

Portefeuillehouders: wethouder T. de Jonge.

De voorzitter: Een hele goedenavond commissieleden en publiek. Ik zou graag willen beginnen, dus als jullie de deur zouden kunnen sluiten, heel graag. En welkom bij deze oordeelsvormende sessie. En we gaan het vanavond hebben over het initiatiefvoorstel eerste Dordtse burgerberaad, en voordat ik dat ga doen even een welkom, aan jullie had ik al gedaan ook, de wethouder namens het college. En voor het verslag wil ik even een rondje doen langs iedereen zodat hij of zij of het zich even kan voor stellen. En dan begin ik aan mijn linkerzijde.

De heer Boom: Hessel Boom, commissiegriffier.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Kleinpaste: Gert Jan Kleinpaste, Gewoon Dordt.

De heer Schalken-den Hartog: David Schalken, Beter voor Dordt.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op Ons Eiland.

De heer Van Leeuwen: Danny van Leeuwen, Forum voor Democratie.

Mevrouw De Jonge: Tanja de Jonge, portefeuillehouder.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Vol-van der Holst: Danielle Vol, Partij voor de Dieren.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

Mevrouw Schnabel: Marije Schnabel, Partij van de Arbeid.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Franciske van Vught, CDA Dordrecht.

De heer De Feijter: Bart de Feijter, ChristenUnie/SGP.

De heer De Heer: Robert de Heer, ChristenUnie/SGP.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De voorzitter: En mijn naar is Wouter van der Spoel, voorzitter vandaag. En ik zie dat de heer Safranti ook is binnengekomen van de politieke partij DENK. Welkom. De reden dat wij samen zijn vandaag is omdat op 29 november 2022 door de fractie ChristenUnie/SGP het Initiatiefvoorstel eerste Dordtse Burgerberaad is ingediend, en vorige week heeft er een beeldvormende vergadering plaatsgevonden waarin een presentatie is gegeven door Walter Wittkamp van Bureau Burgerberaad, en heeft de werkgroep Burgerberaad Klimaat ingesproken. En aan het eind van de vergadering vorige week zijn de volgende

politiek vragen geformuleerd waar we het vanavond over gaan hebben en waarin ik jullie verzoek om daar een goed en duidelijk standpunt bij in te nemen. En dat zijn de volgende vragen, één, zou de raad het instrument van het burgerberaad willen inzetten? Twee, onder welke voorwaarden zou de raad dit dan willen? Drie, wat zou hierbij de juiste timing zijn? O wat grappig, voortvarend, of zodra de startnotitie participatie uit het college komt. Vier, wat zijn de beoogde rol van raad en college in het proces? En, voordat ik jullie het woord ga geven, we hebben ooit afgesproken dat we in de eerste termijn dat iedereen zijn standpunten naar voren brengt en dat daarna een reactie komt van het college, en dat daarna het debat plaatsvindt. En ik wil graag de ruimte bieden om ook al in de eerste ronde het te laten knetteren, en dat we gewoon een goed mooi debat hebben. Eens even kijken, dan denk ik dat wij kunnen gaan starten. Ja. Wie mag ik? Oh, en één mededeling nog voordat we starten, ik heb ChristenUnie/SGP toestemming gegeven dat zij, gezien het feit dat zij het initiatiefvoorstel hebben ingediend, dat zij beiden dit keer het woord mogen voeren. Dus mocht daar heel erg bezwaar tegen zijn, dan mag u die inslikken. Wie mag ik het woord geven, en ik zie dat jullie heel graag wil aftrappen. Gaat uw gang, de heer De Heer.

De heer De Heer: Dank u wel, voorzitter. We zetten graag de toon. Vorige week tijdens de beeldvorming is er veel informatie op tafel komen en zijn er goede, verdiepende vragen gesteld in deze commissie. De commissie heeft met elkaar gesproken over de totstandkoming van het onderwerp, de kaders, de loting, het budget, de aanleiding, de begeleidingscommissie, het nut en nog meer. Het instrument burgerberaad staat duidelijk op de kaart en daar zijn we gewoon heel blij mee. We staan nu op een belangrijk punt, want uitstekend dat we met elkaar over dit mooie participatie instrument leren, maar wat gaan we er nu mee doen?

Spreken we met elkaar af dat het een mooi middel is. Ja, eens, en stoppen we het vervolgens ergens in een la? Of stropen we de mouwen op, spreken we duidelijke kaders af, met elkaar gaan we aan de slag? Het zal geen verrassing zijn, wij pleiten voor het laatste. Voorzitter, we staan als indieners van het initiatiefvoorstel open voor aanscherpingen vanuit de raad. Wat moet blijven hangen is niet wie het heeft ingediend, maar dat we er met elkaar enthousiast over zijn. Het moet een instrument zijn waar we als gehele raad trots achter kunnen gaan staan. Niet een kleine meerderheid die de stad dat vertrouwen geeft, maar raadsbreed. We geloven dat we in het initiatiefvoorstel goede, gezonde kaders hebben opgenomen, maar graag luisteren we naar aanvullingen en aanscherpingen van de raad. Ik zal kort ingaan op een aantal politieke vragen die zijn gesteld in deze commissievergadering. De eerste, onder welke voorwaarden zouden dit willen inzetten? Het initiatiefvoorstel kent voorwaarden en kaders die we ook graag terugzien in de uitvoering. De eerste, duidelijk mandaat vanuit college en raad. Twee, onafhankelijke procesbegeleiding. Drie, expertise vanuit alle gezichtspunten rondom het onderwerp. Vier, afspiegeling van de Dordtse samenleving, vinden we heel belangrijk. Vijf, voldoende tijd, een budget. Zes, de publiekscampagne. En zeven, ook een goede evaluatie. Tweede vraag waar we vanavond over spreken is: gaan we nu aan de slag of wacht en we op de startnotitie? We begrijpen dat de startnotitie het burgerberaad in algemene zin omarmd, maar dat het nog wel moet worden uitgewerkt. En een deel van het werk is al gedaan en leest u in het voorstel. Wat ons betreft is dit het moment om ja te zeggen, zodat we voortvarend aan de slag kunnen, maar mogelijk in samenhang met andere onderdelen van de startnotitie. En daarnaast kan door nu te starten het burgerberaad tijdig geëvalueerd worden. Deze evaluatie kan de basis vormen voor het verder uitgewerkte beleid en voor eventuele burgerberaden in de toekomst. En dan de derde: wat is nu de rol van de raad en college in het proces? We vinden het heel

belangrijk dat de rol van de raad en het college in het proces echt kraakhelder wordt. We hebben daar natuurlijk ideeën over, maar we luisteren vanavond in deze eerste termijn juist graag ook naar de commissie en de input die er is. Dat vonden we in de sfeer van de participatie wel zo passend. Tot slot, we hebben het hier natuurlijk over de juiste kaders en de uitgangspunten, heel belangrijk, maar laten we dat zorgvuldig doen zonder te vergeten welk moois hier op tafel ligt. Een burgerberaad dat de stad razend enthousiast kan maken, waar Dordtenaren niet over uitgepraat en enorm betrokken bij raken, politiek en burgers die met elkaar de krachten bundelen rondom een vraagstuk, en samenbouwen aan een nog mooier Dordrecht. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer De Heer. En ik zie aan mijn linkerkant, dan gaan we naar de VVD, van herten naar burgers. Gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Ja dank u, voorzitter. De Dordtse VVD is een uitgesproken fan van burgerparticipatie. Onze meest favoriete vorm zijn verkiezingen. En het is heel goed dat in 2022 45.056 kiezers hun stem hebben uitgebracht en dat twee weken geleden dat er 46.733 waren zelfs.

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann ik zie een interruptie van de heer Kleinpaste. Gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Mijn vraag aan de heer Kuhlmann is of hij dit nu echt serieus meent dat een keer in de vier jaar een hokje rood kleuren burgerparticipatie of iets is, wat lijkt in de verte ook maar lijkt op een burgerberaad? Ik vind een tamelijke kille, afstandelijke manier waarop je burgers kunt betrekken, een rood rondje kleuren.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Kleinpaste. Mijnheer Kuhlmann, gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Ik vind het heel jammer dat u dat zo zegt ...

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann zegt.

De heer Kuhlmann: Als ik even antwoord mag geven?

De voorzitter: Ja, als u via de voorzitter praat wel.

De heer Kuhlmann: Pardon, voorzitter. Voorzitter, ik vind het heel jammer dat de heer Kleinpaste dat op die neerbuigende manier zo zegt. Het is een pijler van onze democratie. En ongelooflijk veel mensen nemen de moeite en brengen een stem uit op basis van programma's of ideeën die ze hebben over waar partijen voor staan of sympathieën die ze hebben voor kandidaten, mensen die aan de slag gaan voor de stad en dat op deze manier weg te zetten, daar dat werp ik verre van me.

De heer Kleinpaste: Voorzitter, als ik even mag?

De voorzitter: Ja. Nog één keer.

De heer Kleinpaste: Heel fijn dat dat nog één keer mag. Als het neerbuigend is opgevat. Het is niet zozeer neerbuigend, hooguit een beetje cynisch bedoeld. Want het stemmen, ik bedoel die democratie is ongelooflijk belangrijk, maar het is natuurlijk heel iets anders dan echt participeren dan echt burgerberaad. Dus ik vind juist dat de VVD het een beetje als een karikatuur afdoet en geen recht doet aan één het initiatiefvoorstel wat hier voorligt. En hij eigenlijk zegt dat burgers, nadat ze een partijprogramma hebben gelezen

en een keuze hebben gemaakt, maar volledig moeten vertrouwen op hun representant in de gemeenteraad. Ik denk dat deze tijd vraagt om een actiever inzet. En wat betreft de hoeveelheid kiezers die komt, we weten met elkaar dat dat er steeds minder zijn, dat dit één van de antwoorden is om daar veranderingen in aan te brengen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Ja, ik zal er nog kort op reageren en dan verdergaan. Kijk, het is van buitengewoon belang te gaan, en dat moet de heer Kleinpaste niet onderschatten ... Ik zei het net al nog twee weken terug, bijna 47.000 Dordtenaren die naar de stembus zijn gegaan. En de actie is met een potlood een hokje invullen, maar daar zit natuurlijk heel veel achter. Er zit een ideeënstrijd achter. Je hoeft nog een paar jaar terug te kijken hoe het toen ging met wel of niet bouwen in de Zuidpolder. Mensen spreken zich op die manier uit op belangrijke thema's in onze stad, en hebben we naar te luisteren. Maar er is meer te zeggen over participatie. En als u het goed vindt, voorzitter, dan ga ik op die manier ook verder. Want even nog over die verkiezingen. We leggen verantwoording af aan onze ultieme baas, de kiezers van Dordrecht, en kiezers kunnen met hun stem de mening geven over de plannen van elke partij en over elke kandidaat in de komende periode. Natuurlijk doen we ook als Dordtse VVD aan andere vormen van burgerparticipatie. We gaan heel vaak langs de deuren om inwoners te vragen naar hun mening over onze stad, we gaan op bezoek bij bedrijven en instellingen in de stad, en we zijn actief op sociale media en staan open voor iedereen die ons per mail of per telefoon benadert. En we zien dat ook andere partijen dit doen. GroenLinks gaat ook langs de deuren.

ChristenUnie/SGP houden nauw contact met kerkgenoten en de PvdA heeft natuurlijk historisch nauwe banden met de vakbeweging. En voor onderwerpen die spelen in een overzichtelijk gebied, een buurtje, kunnen bewoners ook heel goed per referendum of enquête hun mening geven, bijvoorbeeld of er wel of geen betaald parkeren moet komen in je straat. We hebben ons als Dordtse VVD in de vorige periode ook hardgemaakt voor een eerlijke periode waarin betaald parkeren komt als er een meerderheid van de bewoners in dat gebiedje dat wil, en dat er niet komt als de mensen dat niet willen. En wellicht kan hetzelfde ook worden toegepast voor anderen onderwerpen. En dan een burgerberaad kan wellicht ook een rol spelen bij hele tastbare concrete zaken die spelen voor een specifieke buurt. Maar ik zeg erbij dat we als Dordtse VVD wel kritisch kijken naar dit middel, en ook naar de timing om het nu met heel veel stoom en kokend water te willen invoeren. Voor grote politieke opgave als het klimaatbeleid is een burgerberaad in Dordrecht wat ons betreft een volstrekt ongeschikt middel. Daar heeft de kiezer zich over uitgesproken, en moet de politiek haar verantwoordelijkheid nemen, en dat doen we ook. Voor hele tastbare problemen in een wijk kan er misschien wel in de toekomst een rol zijn voor een burgerberaad.

De voorzitter: Dank u wel. U krijgt een interruptie, maar ik moet even kijken waar. De heer Kleinpaste, gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Ja voorzitter, ik dacht ik probeer het nog één keer, want mijn collega Kuhlmann serveert hier de inbreng van burgers af bij bijvoorbeeld iets als klimaatbeleid, omdat de politiek dat wel oplost. Nou, als we de afgelopen tien, twintig jaar iets hebben gezien, is dat de politiek noch lokaal, noch landelijk, noch provinciaal daar ook maar iets in oplost. Dus ik ben benieuwd waar de heer Kuhlmann deze opvatting vandaan heeft?

De heer Kuhlmann: Voorzitter, kijk, het is misschien niet de oplossing die mijnheer Kleinpaste voor ogen heeft. Dat kan natuurlijk. Het punt is juist dat hier heel verschillend

over wordt gedacht als je het hebt over het onderwerp klimaat, om dat voorbeeld aan te halen, want dat kwam ook met de sprekers bij de vorige beeldvormende sessie werd dat ook genoemd. Hier heeft elke partij in Dordrecht richting de kiezers heel duidelijk een verhaal, en daarvoor zijn er partijen met verschillende opvattingen. Mensen hebben daar ook hun stem uitgebracht. En als je een burgerberaad over dit onderwerp zou houden dan zou de uitkomst kunnen zijn dat dan 100 of 150 ongekozen mensen bijvoorbeeld uitkomen op laten we windmolens gaan plaatsen in Dordrecht, terwijl er op dezelfde manier, ik heb het even opgezocht, daar 2.251 kiezers van welke opgeteld de Dordtse VVD, Beter voor Dordt, VSP, CDA, Op Ons Eiland en Forum in de laatste verkiezingen heel duidelijk hebben gestemd voor partijen die geen windmolens willen. Het gaat nu een beetje te ver een heel verhaal erover te houden ...

De voorzitter: Maar ik ga u even onderbreken, want ik zie een vraag of een interruptie ...

De heer Kuhlmann: Maar mag ik mijn antwoord even afmaken?

De voorzitter: Oh, ik dacht ja het duurde zo lang ...

De heer Kuhlmann: Even, de kern van mijn antwoord is, voorzitter ...

De voorzitter: Klein momentje.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Nee, want het gaat eigenlijk hierover.

De voorzitter: Oké, gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ik wou echt dat we wat concreet nu antwoord geven. Als iedereen zoveel spreektijd neemt, dan hebben we nu al te weinig vergadertijd, dus graag kort.

De voorzitter: Helder. Ik denk dat de boodschap ook helder is bij de heer Kuhlmann. Dan graag even afronden. Of concreet de vragen beantwoorden.

De heer Kuhlmann: Nou, laat ik gewoon mijn verhaal afronden. Voor hele tastbare problemen in een wijk kan er in de toekomst misschien wel een rol zijn voor een burgerberaad, al denken we dat daar wel bescheidenheid past. Een burgerberaad is een vrij uitgebreide en complexe vorm van participatie die ergens hoog bovenaan die participatieladder staat. Helemaal onderaan staat het informeren van onze inwoners. En als je bedenkt hoe vaak het in de gemeente alleen al op dat vlak misgaat, dan denken wij dat de gemeente juist in de eerste plaats dáár haar aandacht en energie moet richten, zorgen dat we daar beter in worden. Kortom, eerst leren lopen en dan pas gaan rennen.

De voorzitter: Ja, dan zie ik, voordat ik de heer Van Leeuwen het woord geef, ga ik eens even concluderen dat u eigenlijk op vraag één zegt liever niet? Dus antwoord één is nee. Twee is n.v.t. Wat zou hierbij de juiste timing zijn, niet. Wat zijn beoogde rollen van raad en college? Daar heeft u ook geen ...

De heer Kuhlmann: Ik heb de woorden gebruikt die ik heb gebruikt. Dus uw samenvatting, daar val ik niet onder, dat is iets te kort door de bocht.

De voorzitter: Dan vraag ik het in de tweede ronde nog een keer. Zijn er nog ... De heer Van Leeuwen had een ... Interruptie, mevrouw ... Dan ben ik het even kwijt. Sorry, Volt-Van der Horst.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Vol.

De voorzitter: Mijn excuses.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Nee. Ik heb hier net iets gevonden van de VVD in Zwolle, die vinden het burgerberaad heel belangrijk om mensen te betrekken bij de politiek. Dat die zeggen het is een goede stap, en ze willen erin verder gaan. Ze willen dat inwoners echt serieus genomen worden. Dus daarmee kan ik niet rijmen wat de heer Kuhlmann nu vertelt.

De voorzitter: Helder. Korte reactie.

De heer Kuhlmann: Ja, het makkelijk antwoord is natuurlijk dat u hier te maken heeft met de Dordtse VVD, maar wat natuurlijk ook speelt is dat de situatie per gemeente kan verschillen.

Wat natuurlijk in de beeldvormende sessie ook werd genoemd, dit voorbeeld van Ierland, als je te maken hebt met een kwestie waar de politiek enorm gepolariseerd is, waar al jaren discussies lopen en alleen maar hoofden tegen elkaar, dan kan ik me voorstellen misschien dat dit iets is, misschien ook wel niet. Maar wat ik in elk geval wel weet is dat de situatie in Dordrecht zodanig is in de coalitie dat er goed wordt samengewerkt.

De voorzitter: Mijnheer Kuhlmann, dank u wel. Ik wil u toch vriendelijk verzoeken om de antwoorden iets concreter te houden wanneer u een interruptie krijgt. Wie mag ik het woord geven? De heer Van Leeuwen, gaat uw gang.

De heer Van Leeuwen: Ja dank u wel, voorzitter. Nou, ook FvD heeft een korte woordvoering. Op zich zijn wij positief over het eerste Dordtse burgerberaad. We hebben nog wel een aantal vragen voor de wethouder. Die komen zo aan de orde in mijn woordvoering. Nou, FvD wil dat veel zaken door inwoners zélf kunnen worden beslist. We zijn voor een meer directe democratie. Zo willen we bijvoorbeeld voor bestuurlijke overheidsfuncties dat deze rechtstreeks gekozen worden door de bevolking. We willen ook rechtstreekse zeggenschap door de bevolking door middel van referenda. Ook weer een meer open debat in onze samenleving. Het huidige voorstel is een bouwsteen, een stapje, waar we achter kunnen staan. Het voorstel zelf bespreekt ook een aantal zaken waar een burgerberaad aan moet voldoen. Een belangrijk sleutelwoord is onafhankelijkheid. Ook vinden wij het belangrijk dat iedereen de kans moet krijgen om mee te praten. Een onafhankelijke voorzitter, een onafhankelijke procesbegeleiding zijn wellicht vanzelfsprekendheden. En je zal zeggen: logisch. Maar in concrete voorbeelden ligt dit in onze optiek wat moeilijker. Denk maar bijvoorbeeld over een burgerberaad over het klimaat, en de verschillende oplossingsrichtingen. Of bijvoorbeeld over de voorrangregeling voor statushouders. Kortom, onderwerpen waar de meningen ver uit elkaar liggen. Een onafhankelijk voorzitter en procesbegeleiding is dan zeer belangrijk. En onafhankelijke factcheckers, voor zover die bestaan, zijn er in die discussies niet meer aanwezig als de meningen ver uit elkaar liggen.

De voorzitter: Mijnheer Van Leeuwen, ik zie een interruptie aan de overkant. Mevrouw Vol, gaat uw gang.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Dank u wel. Ik beluister nu mijnheer Van Leeuwen, en wat u nu aangeeft is juist waar een burgerberaad zo sterk in is, dus dat al die verschillende meningen worden gedeeld, dat er een heel weloverwogen beslissing wordt genomen. Dus ik weet niet of u het boekje heeft gelezen van Eva Rovers, maar daarin wordt dat heel duidelijk omschreven. Dus mijn vraag aan u is waar waarom heeft u daar zorgen over? Want als we iets gedegen aan kunnen pakken, waarom niet?

De heer Van Leeuwen: In mijn betoog ga ik verder op in, op uw. Ik zei al gelijk zo vanzelfsprekend. Theoretisch gezien is het verhaal correct. Dus op zich moeten we dat ook doen, maar er zijn best wel een aantal problemen. Even kijken. Waar was ik? Oh ja. In gepolariseerde discussies is het heel erg belangrijk dat er een stukje onafhankelijkheid bij komt kijken. En heel veel mensen hebben al een bepaalde vooringenomenheid onbewust of bewust als het gaat om bepaalde dingen die spelen in de maatschappij. Even kijken hoor. Een probleem is al zichtbaar in het verzoek van de werkgroep Burgerberaad Klimaat, maar misschien vergis ik me. De werkgroep wil meer draagvlak voor de klimaatmaatregelen.

In mijn beleving moeten dan ook tegenstanders van de huidige klimaatmaatregelen mee kunnen doen, anders heb je alleen maar draagvlak onder de voorstanders, en kun je niet meer spreken van een draagvlak onder de Dordtse inwoners. Daarnaast...

De voorzitter: Mijnheer Van Leeuwen, voordat u verder gaat, ik zie een interruptie aan de kant van de PvdA. Mevrouw Schnabel gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Zoals we in de vorige beeldvormende sessie hebben gehoord, en zoals zij ook het burgerberaad hebben toegelicht, zijn het vaak grotere onderwerpen en wordt de vraagstelling door het burgerberaad zelf gemaakt. En u geeft aan dat dit, met die klimaatbehandeling, daar al vragen van tevoren bedacht waren, maar naar mijns inziens hebben we de vorige keer besproken dat het burgerberaad anders in elkaar zit. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: En dan ga ik toch nog weer even onderbreken, want ik zie het de heer Van Leeuwen net ook doen, en mevrouw Schnabel doet het nu ook weer. Graag via de voorzitter, en dat hebben we met z'n allen afgesproken dat we dat echt moeten doen, ook in de raad maar ook hier.

De heer Van Leeuwen: Uitstekend advies, voorzitter. Nou, om een antwoord te geven op de vraag van mevrouw Schnabel. Het zit, laat ik het zo zeggen, naar mijn gevoel theoretisch best goed in elkaar. En we zijn er ook een voorstander van dat burgers ook gaan meepraten. Alleen wat ik wil aangeven is dat bepaalde onderwerpen zich wellicht niet zo goed lenen voor een burgerberaad. Theoretisch kan het wel. Alleen in zo'n situatie als van een burgerberaad over klimaatmaatregelen zie ik heel veel problemen opdoemen. De meningen zijn enorm verdeeld en je loopt er dan gauw het risico dat je één bepaalde kant opgaat waardoor je een deel van de mensen verliest. Maar goed dat, zou je kunnen ondervangen. Hoor ik wel graag wat de wethouder hiervan vindt.

De voorzitter: U heeft weer een interruptie. Gaat uw gang, de heer De Feijter.

De heer De Feijter: Dank u wel. Ten eerste zijn we natuurlijk blij voor de uitgesproken steun van Forum bij ons voorstel. De heer Van Leeuwen sprak een aantal keren over 'in theorie werkt het goed'. Is de heer Van Leeuwen ook op de hoogte dat er in de praktijk ook veel burgerberaden zijn georganiseerd over het klimaat, en dat hier ook wel degelijk klimaatsceptici bij waren uitgenodigd, en dat het burgerberaad daarnaast de

mogelijkheid heeft om zelf informatie aan te vragen en daarom precies ook voldoet aan één van de voorwaarden die wij schetsen in ons initiatiefvoorstel, namelijk dat informatie vanuit alle gezichtspunten moet zijn?

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Van Leeuwen.

De heer Van Leeuwen: Voorzitter, met alle respect, dan zou ik u niet als voorzitter willen hebben van zo'n burgerberaad, als u het hebt over klimaatsceptici wat dat betreft. Is om maar even dat aan te geven. Maar laat ik het positief formuleren, ik denk dat we ons goed moeten realiseren dat, naar mijn gevoel dan, bepaalde onderwerpen zich wel ertoe lenen om in zo'n burgerberaad behandeld te worden. Als het gaat over hele grote problemen, ik heb er een paar genoemd, dan moet je dat wel ontzettend goed met elkaar opzetten. Dus beschouw mijn woordvoering dan als een advies om er met elkaar ontzettend goed op te letten als raad zijnde.

Ik heb even een stukje afronding nog te doen. Even kijken, hoor. Oh ja. Over die werkgroep, over het klimaat. Daarnaast is de kans groot dat de werkgroep zich richt op maatregelen van en in Dordrecht, dat andere maatregelen die een regionaal of nationaal verband kan nemen niet worden meegenomen. Dan zou je dus eigenlijk een beperkte legitimiteit hebben wat de uitkomst betreft. Dus heel kort samenvattend. We zijn op zich positief, maar wel onder het gezonde wantrouwen wat wij als raad moeten hebben, laat ik het even zo stellen, van hoe gaan we dat nu echt doen? Dat in ieder geval is iets wat ik mee wil geven, en ik wil graag de wethouder nog even over horen als het kan.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Leeuwen. Voordat ik de volgende het woord ga geven, wij hebben nu nog een uur. Hou daar rekening mee. Dan gaan we naar de heer Kleinpaste van Gewoon Dordt. Daarna naar GroenLinks en dan naar de heer Safranti, en dan ga ik naar de overkant en dan noem ik zo wel even de volgende drie daarna. Gaat uw gang, mijnheer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik bleef even hangen bij de term gezond wantrouwen omdat volgens mij wantrouwen per definitie niet gezond is. Maar dat terzijde. In grote lijnen kan ik me eigenlijk al goed vinden in dat wat de heer De Heer heeft opgemerkt over hun eigen initiatiefvoorstel en over het burgerberaad. En Gewoon Dordt is ook voorstander van het met voortvarendheid oppakken van dit initiatiefvoorstel en met dat burgerberaad aan de slag gaan. Dat zal u niet verbazen, want wij zijn bijvoorbeeld ook al heel lang voor een burgerbegroting. We zoeken nadrukkelijk naar methode om inwoners in onze stad nadrukkelijk te betrekken bij dat wat er gebeurt en ook meer stem te geven dan een roodgekleurd hokje. En dat bedoel ik niet badinerend. Onder welke voorwaarden de raad dit zou moeten willen? Dat is eigenlijk al best goed uitgewerkt in het initiatiefvoorstel zélf, en het boek van Eva De Rover geeft dat ook de nodige tips & tricks bij, dus daar komen we volgens mij wel uit met elkaar. En wat mij betreft zou de timing ook zijn om het voortvarend op te pakken. En heel erg principieel misschien denk ik dat zelfs een startnotitie vanuit het college volstrekt overbodig is. Want ik zie het burgerberaad vooral als een beraad wat adviseert aan het hoogste orgaan in de stad, namelijk de gemeenteraad, en dat de gemeenteraad vervolgens voor de uitvoering zich in verbinding stelt met het college. Dus dat zegt ook iets over de beoogde rol van raad en college. Ik denk dat de raad in dit geval echt nadrukkelijk aanzet is en het voortouw neemt, en ook degene is die de kaders stelt en mogelijk maakt dat een burgerberaad er gaat komen. Dus wat mij betreft spreken we met elkaar af in de gemeenteraad om meters te maken en dit met voortvarendheid op te pakken.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Kleinpaste en prachtig qua tijd ook. Mijnheer Van der Meer, gaat uw gang. GroenLinks.

De heer Van der Meer: Ja dank u wel, voorzitter. Ik volg de politieke vragen zoals die op de agenda staan. Zou de raad het instrument willen inzetten? Nou, wat ons betreft van harte. Het lijkt een prima middel om de stad te betrekken, de inzichten en de creativiteit in de stad te benutten en draagvlak te creëren, en wellicht zelfs politieke impasses te doorbreken. Want, zeg via u tegen mijnheer Kuhlmann, het gaat niet alleen om meningspeiling onder de mensen, het gaat erom om de burgers te vragen mee te denken en met elkaar te delibereren over de beste oplossingen voor de stad. En een burgerberaad kan daar een prima vorm voor zijn.

De voorzitter: Dank u. Ik zie een interruptie. Gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Ja, dan ben ik toch benieuwd, want de heer Van der Meer hoor ik zeggen het kan een manier zijn om verschillen te overbruggen. Wat is er goed, wat is er democratisch aan, wat versterkt het vertrouwen van kiezers als je door een kleine groep van 100 tot 150 mensen op iets uitkomt waar misschien een heel aantal mensen kort daarvoor niet voor gestemd hebben? Sterker nog, het tegenovergestelde hebben gestemd?

De voorzitter: Dank voor uw vraag. De heer Van der Meer, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Nou ja, dat heeft te maken met een aantal andere van de vragen die op de agenda staan, en daar wil ik graag nog wat over zeggen. Het feit dat een groep burgers die via loting tot stand gekomen is, per definitie tot andere conclusies zou komen dan de raad zou komen? Ik weet het niet. Dat zou kunnen. Waar het om gaat is dat je burgers vraagt, die een representatieve afspiegeling zijn en die niet gebonden zijn door dingen als politieke carrière, verantwoordelijkheid voor een heel breed scala aan dossiers en dat soort dingen, om over een probleem wat echt van wezenlijk belang is met elkaar na te denken. Laat ik het omkeren. Als ze dat niet doen, als we niet dit soort vormen zoeken, dan zal het beeld dat bij veel burgers bestaat, namelijk dat die politiek, weliswaar gekozen formeel, daar maar iets doet waar zij geen enkele greep op hebben, alleen maar versterken, moeten we wel alleen al om die reden naar andere vormen toe.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie even een interruptie van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ja, ik vroeg me even af, voorzitter, hoe dat dan zit met die beeldvorming op het moment dat een raad iets anders beslist dan wat een burgerberaad als advies heeft gegeven?

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ja, daar zitten best haken en ogen, en daar kom ik op terug. Want om te beginnen wil ik naar aanleiding van de vraag onder welke voorwaarden een aantal elementen noemen die deels overlappen maar ook deels aanvullend zijn op de voorwaarden die in het voorstel worden genoemd. Wat ik een hele belangrijke vind is dat we een redelijke zekerheid hebben op het moment dat we ermee gaan starten dat zo'n burgerberaad breed in de stad wordt gezien en herkend als een open en eerlijk en relevant gebeuren. Anders werkt het niet om de kloof te helpen dichten. Het tweede is dat er een heldere vraagstelling is waaraan de raad gecommitteerd is, want als de raad niet aan de vraagstelling gecommitteerd is dan kan heel makkelijk gebeuren wat een mevrouw Van Vugt schetst, dat de raad iets heel anders kan doen.

De heer Kuhlmann: Voorzitter, ik ben benieuwd of de heer Van der Meer in dit geval bedoelt de hele raad of 90 procent van de raad, of en een nipte meerderheid?

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Van der Meer, maar ik kan me ook voorstellen ...

De heer Van der Meer: Nou, ik zou het heel fijn vinden om een brede meerderheid te vinden voor een aantal relevante vraagstellingen, niet over de oplossing, maar de vraagstellingen waar het over moet gaan.

Dus ja, ik heb geen concreet voorstel op dit moment over hoeveel procent daarvoor zou moeten stemmen, maar ik heb direct wel een ander voorstel om over dit soort vragen tot betere oplossingen te komen.

De heer Kleinpaste: Voorzitter?

De voorzitter: Wie zie ik hier? De heer Kleinpaste, gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Ja, dan toch even als interruptie op dit gedeelte van welk percentage van de raad ergens voor zou moeten zijn. Een besluit van de raad is een besluit van de hele raad, dus ik vind het percentage niet zo relevant. Hoe zit de heer Van der Meer dat?

De heer Van der Meer: Nou ja, ik vind dat je bij dit soort kwesties. Het gaat niet alleen of we het met elkaar een zin over een vraagstelling die we aan een burgerberaad willen voorleggen. Dat kunnen we gewoon bij meerderheid van stemmen beslissen uiteindelijk na een goed debat uiteraard, maar waar het om gaat is dat we ook als raad een zeker commitment aangaan met betrekking tot wat gaan we dan doen met de uitkomst van het apparaat? En daar zitten een heleboel vragen aan waarvan ik denk: daar komen we vanavond niet precies uit hoe je dat mandaat en dat commitment moet formuleren. Dus daar is meer denkwerk en meer debat, en meer gebruikmakend van ervaringen elders voor nodig. Dus daarom zou mijn voorstel ook zijn ...

De voorzitter: Nee, maak alsjeblieft uw ...

De heer Van der Meer: Dan zou mijn voorstel ook zijn om een begeleidingscommissie, wordt dat in het voorstel genoemd. Het zou een werkgroep van raads- en commissieleden kunnen zijn, misschien aangevuld met een paar anderen, die over precies dit soort dingen: wat zou de vraagstelling kunnen zijn, wat is dan het commitment van de raad eraan, hoe kun je het mandaat formuleren, welke ruimte heeft de raad nog en onder welke voorwaarden af te wijken van de uitkomsten daarvan, of is die daar helemaal niet?

De voorzitter: Kunt u overgaan naar een afronding?

De heer Van der Meer: Laten we daar maar een plan voor maken, gebruikmakend van die ideeën die allemaal op tafel liggen om vervolgens dat uitgewerkte plan aan de raad voor te leggen. Want er is een commitment van de raad nodig aan opzet en vraagstelling.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik u vragen mijnheer Kuhlmann als u de vraag voor de heer Van der Meer kan bewaren voor de tweede ronde? En onbedoeld heb ik alleen maar...

De heer Kuhlmann: Nee, maar voorzitter, u heeft eerder aangegeven dat we interrupties mogen. Ik heb heel veel ontvangen, mag ik dan ook even eentje stellen?

De voorzitter: Normaal gesproken zou ik dat toelaten, en nu heb ik besloten om dat niet te doen. Dus ik wil nogmaals vragen om deze te bewaren en dan wil ik nu eigenlijk had ik de heer Safranti toegezegd het woord te gaan voeren, maar ik wil het eigenlijk naar de overkant brengen want onbedoeld heb ik alleen maar mannen op dit moment aan het woord gehad. Dan kunt u daarna kunt u uiteraard nog een keer, hoor, maar ik denk dat het goed is voor de balans. Mevrouw Vol, en dan maken we zo het rijtje af naar PvdA, het CDA en dan gaan we naar de heer Safranti. Is dat goed? Dan heeft u het heeft ermee te doen, mijnheer Safranti. Mevrouw Vol, gaat uw gang.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Oké, dank u wel voorzitter. Ik vind het wel beetje lastig deze situatie nu maar ...

De voorzitter: Ja, dat had ik toegezegd en ik zie dat u daar heel rot onder voelt. En daar hebben we het dan na de vergadering over. Ik wens u dan bij deze een fijne avond. Mevrouw Vol, gaat uw gang.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Oké, dank u wel voorzitter. De Partij voor de Dieren is van mening dat een burgerberaad een prima middel is om burgers beter te betrekken bij de politiek. Burgerberaden zijn ontstaan vanuit eerste instantie grote vragen met betrekking tot het klimaat en milieu. Dat heb ik mogen lezen in dat boek wat ik net ook aanhaalde, het boek van Eva Rovers: Nu is het aan ons. En daarom zouden we graag de suggestie ook meegeven om het eerste burgerberaad een onderwerp mee te geven dat betrekking heeft op het klimaat. Mede ook omdat vanuit Platform Duurzaam Dordrecht ook de wens was uitgesproken om burgerberaad te introduceren, en ook zij richten zich op gezondheid en natuur. We zijn zeer positief over het inzetten van goed georganiseerde burgerberaden dus, en zien het ook als opstap naar meer mogelijkheden voor burgerparticipatie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Van Leeuwen: Even een interruptie.

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Van Leeuwen.

De heer Van Leeuwen: De indieners hebben gemeld, de vorige keer ook nu weer dat we in een soort lerend proces zitten, en dan kan ik me voorstellen dat je dan begint met, ja, u zegt het klimaat, een wat behapbaar probleem waardoor we ook makkelijker lessen kunnen trekken, wat kleiner opgezet. Hoe staat u daar tegenover?

Mevrouw Vol-Van der Horst: Ik sta daar gewoon tegenover zoals ik net heb aangegeven dat de burgerberaden zijn ontstaan vanuit klimaatverandering vraagstukken. En dat ik ... Sorry, ik moet via de voorzitter. En dat ik van mening ben dat dat gewoon moet kunnen, ook omdat het een heel gedegen middel is. Als u gelezen heeft hoe een burgerberaad in elkaar zit dan weet je dat het gaat over een heel uitgebalanceerde voorstelling van de burgers. En dat de mening die mensen geeft, want dagenlang zijn ze aan het

vergaderen, en ze komen met een heel gedegen voorstel. En naar mijn idee, en dat is ook een gelijk een vraag aan de heer Van der Meer.

De heer Van Leeuwen: Sorry voorzitter, maar ...

Mevrouw Vol-Van der Horst: Oké, bewaar ik de vraag voor de heer Van der Meer.

De heer Van Leeuwen: Een korte vraag. Hoe kijkt u dan aan tegen het voorstel van de indieners, terecht voorstel in mijn gevoel dan, om in de leermoden te komen met elkaar?

Mevrouw Vol-Van der Horst: Voorzitter? Ja, op zich vind ik dat ook niet heel erg. Alleen wij geven wel heel graag die suggestie mee, omdat wij het klimaat echt op nummer één zetten. De vragen voor de heer Van der Meer die zal ik bewaren voor straks.

De voorzitter: Ja, dat kunnen we in de tweede termijn ook doen. En ik zie dat u een interruptie heeft voor de Partij voor de Dieren?

De heer De Feijter: Nou, kort ter verduidelijking. Er werden natuurlijk een aantal dingen gezegd over wat wij als initiatiefnemers zeiden. Het klopt voor een deel wat de heer Van Leeuwen ook zegt, we moeten ook leren. Daarom ook het nadrukkelijk het puntje evaluatie wat er ook in verwerkt zit. Tegelijkertijd... Nou, het is meer eventjes ter informatie, aangezien ons woorden ... Nou, er werden ons woorden in de mond gelegd, in die zin, dus daarom zou ik graag willen ...

De voorzitter: Ik ga u toch onderbreken. Mijnheer Kuhlmann, wilt u dat voortaan via de voorzitter doen en niet rechtstreeks naar de heer De Feijter, alstublieft?

De heer Kuhlmann: Goed. Voorzitter, ik vroeg me af op wie de heer De Feijter nu een interruptie aan het plegen is? Dit lijkt wat mij betreft heel erg op een tweede termijn. En daar hebben we straks allemaal recht op wanneer we aan de beurt zijn.

De voorzitter: En daar heeft u absoluut een punt, dus ik wil vriendelijk verzoeken om deze te stoppen. En dan gaan we door naar de woordvoering van mevrouw Schnabel, PvdA.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Nou ja, wij staan positief ten opzichte van het idee van een burgerberaad, omdat we denken dat het goed is dat inwoners kunnen meepraten en meebeslissen over problemen die spelen en waar we als gemeente ook invloed op hebben. En we hebben in de vorige vergadering gezien dat het de democratie versterkt, en dat het kansengelijkheid vergroot. En dan wat betreft de tweede vraag: onder welke voorwaarden zou de raad dit willen? Nou ja, een burgerberaad valt of staat met duidelijke kaders, en voor ons zijn de volgende voorwaarden belangrijk, en dat is ook al een paar keer eerder aangegeven: vooraf moet duidelijk zijn wat er met de eindresultaten gedaan wordt, wat eventuele redenen kunnen zijn dat er iets naast de raad neergelegd wordt, mocht dat zo zijn ...

Mevrouw Van Vugt-Roose: Voorzitter?

De voorzitter: Ik zie interruptie van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Wat verstaat u onder resultaten? Want er wordt toch alleen maar een advies gegeven?

Mevrouw Schnabel: Ja, resultaten, advies. Ik denk dat we ... Excuus. Ik ben van mijn à propos. Voorzitter, ik wil graag antwoord geven op mevrouw Van Vught in de zin van resultaten. Met resultaten bedoel ik de uitkomst van een burgerberaad, dus dat is een advies. En dan om verder te gaan.

Dus in ieder geval voor ons is belangrijk dat die kaders dus heel duidelijk zijn, ook om het vertrouwen van burgers niet teniet te doen op het moment dat zij dus meebeslissen, of althans dat zij een advies geven. Extra aandachtspunten zien wij wel, niet iedereen kan even makkelijk deelnemen, dus een goede begeleiding is noodzakelijk om de drempel zo laag mogelijk te maken. Er staat een vergoeding tegenover, en we vinden er zijn in de bevolking groepen bij wie de vergoeding eventueel problemen zou kunnen opleveren, dus we vinden het belangrijk dat daar goed naar gekeken wordt. En ook goed om werkgevers te stimuleren om mensen, die niet heel veel tijd hebben, deel te kunnen laten nemen aan het burgerberaad. En dan als laatste. We zijn nog niet helemaal overtuigd waarom dat dit niet bij de startnotitie participatie zou kunnen of daaronder zou kunnen vallen. Dus daar laten we ons graag nog in overtuigen door de wethouder.

De heer Kleinpaste: Voorzitter?

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Kleinpaste. Gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Ja, u maakt mij met hetgeen u net zei, mevrouw Schnabel, een beetje nieuwsgierig naar hoe u dan precies de rol ziet tussen raad en college. Heeft u daar een beeld bij of kunt u dat iets verduidelijken?

Mevrouw Schnabel: Jazeker. Dank u wel, voorzitter. Nou ja, wat belangrijk is, is dat die kaders heel erg duidelijk zijn, en die kaders of die begeleidingscommissie, zoals ook net al werd aangegeven, die gaat natuurlijk over wat de rol tussen raad en college is. En ik denk dat het heel belangrijk is om daar met die begeleidingscommissie goed over na te denken om zo een heel duidelijk idee van te kunnen...

De heer Kleinpaste: Mag ik nog één ...

De voorzitter: Ja, nog één kleine, korte vraag. Gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: U legt het wel erg bij de begeleidingscommissie, maar is het niet primair zaak voor de raad zelf om hier de kaders te stellen en het standpunt in te bepalen?

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. De begeleidingscommissie bestaat natuurlijk uit leden van de raad, dus in die zin hangt het heel erg met elkaar samen.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, gaat uw gang mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Een klein vraagje. Als een begeleidingscommissie uiteraard bestaat, neem ik aan dat de begeleidingscommissie een voorstel aan de raad formuleert, dat de raad accordeert wat de vraagstelling en de opzet is?

Mevrouw Schnabel: Jazeker.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Dan ... Is het een vraag? Gaat uw gang, de heer De Feijter.

De heer De Feijter: Ja, het is met goedkeuring van u en van de heer Kuhlmann zou ik graag toch nog willen interrumpen op mevrouw Schnabel. Nou, allereerst willen we natuurlijk de Partij van de Arbeid voor de arbeid van de arbeid, voor de dieren van de arbeid ... Excuus, allemaal voor de arbeid, zouden wij graag willen bedanken voor de uitgesproken steun. Mevrouw Schnabel zei nog niet helemaal overtuigd te zijn opzichte van het feit of deze voortvarend moet worden opgepakt of onder de startnotitie moet hangen. Welke concrete informatie heeft mevrouw Schnabel nodig, of verwacht zij nog uit de startnotitie voor zij hier een besluit over kan nemen?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Nou ja, wat wij graag zouden willen horen nog ... Kijk, het burgerberaad is ook een participatie instrument en in principe als het gaat over participatie, zou dat onder de startnotitie als één van de instrumenten kunnen vallen. En we zijn benieuwd wat ook de gedachte van de wethouder daarover is. Dus naar aanleiding eigenlijk van de vraag die ik net heb neergelegd ben ik ook benieuwd wat de wethouder daarover denkt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik het woord geven aan het CDA, en dan mag de heer Portier daarna.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Ik ga de vragen netjes af die gesteld zijn. Zouden we het willen inzetten? We hebben gemeend daar een voorzichtig 'ja' op te kunnen geven, maar dan wel mits. Je geeft namelijk als raad wel het een en ander uit handen. Je blijft uiteindelijk wel beslissingsbevoegd. Maar we zien wel dat er problemen kunnen ontstaan op het moment dat een adviserend orgaan echt met een behoorlijk stevig advies komt en je zou er als raad tegen ingaan dan ben je echt het vertrouwen van de burger helemaal kwijt. En hoe ga je die kloof dan nog overbruggen? Dat brengt dus met zich mee dat je de onderwerpen ontzettend zorgvuldig zou moeten afwegen en moeten kaderen. Dan is misschien die leermodus ook wel heel mooi, zit ik nu ineens te denken dat je met iets kleins begint om even te kijken hoe kaderen we überhaupt af? Dat lijkt me een hele belangrijke vraag. Een andere voorwaarde is wel belangenverstremming, volgens mij staat dat er al in dat je dat wilt voorkomen, en dat van meet af aan duidelijk is dat het echt slechts een advies is, niet meer dan dat. dus dat dat moet aan iedereen duidelijk zijn. Een advies kan heel zwaar wegen, maar het blijft wel slechts een advies. Verder willen we als CDA ...

De voorzitter: Ik zie een interruptie. Gaat uw gang, de heer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Ja, toch even een vraag aan mevrouw Van Vugt dan. Als je de kaders meegeeft aan zo'n burgerberaad dan neem ik aan dat je er ook kaders in opstelt van de momenten waarop je wel of niet zal gaan afwijken van het advies. Hoe kijkt het CDA daar tegenaan?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ik denk dat dat een hele goede is, dat je ook bepaalt wanneer je kunt afwijken of wanneer je als raad zelfs zeker weet dat je moet gaan afwijken maar dat je het altijd wel uit moet kunnen leggen waarom je afwijkt van het advies.

Dat geeft ook wel een extra verantwoordelijkheid, en dat maakt het besluit nog beter. Dan, wanneer? Wij willen als CDA graag de startnotitie afwachten. Het is best wel duur, het kost zeker twee à drie ton om het in te voeren. Het financiële gedeelte is sowieso niet geregeld in het initiatiefvoorstel. Er wordt al gesproken over vergoedingen voor mensen die in zo'n burgerberaad zitten. Ja, dat dat is gewoon niet geregeld, dus laten we gewoon even wachten of dit met die participatienota mee geregeld en meegefinancierd kan worden. Dan de rollen. Nou, de gemeenteraad is vooral kaderstellend.

De voorzitter: Heeft u een klein momentje, want ik zie een interruptie. Gaat uw gang, de heer Kuhlmann.

De heer Kuhlmann: Ja, ik herken veel van uw zorgen op dit onderwerp. U zei net iets over van dat je heel zorgvuldig het onderwerp ook moet uitkiezen. Verleden week is er ook heel concreet een voorbeeld voorbijgekomen. Is al een paar keer ook nu over gehad, klimaat, in de wetenschap dat we daar ook kiezers zich in de afgelopen verkiezingen heel uitgesproken over hebben, bepaalde ideeën wel of niet. Hoe kijkt u naar het onderwerp, of is dat geschikt voor een burgerberaad?

De voorzitter: Dank u wel. Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dit lijkt me, als je het hebt over leermodus, dit me een heel groot onderwerp om mee te starten, dus ik zou liever een lokaal onderwerp wat in een wijk speelt of zo als eerste nemen. Dan de rollen, kaderstellend. De raad sowieso nooit overbodig maken, want ook de raad heeft natuurlijk wel het mandaat van de kiezer gekregen, dus daar hechten wij ook wel aan. En de rol van het college is ook dat ze zich ook moeten gaan verhouden tot zo'n burgerberaad, en dat lijkt me alleen maar heel goed. Daardoor worden voorstellen beter en scherper.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wil ik het woord geven aan de heer Portier. En dan gaan we daarna weer naar de overkant.

De heer Portier: Ja voorzitter. Als SP zijn we voor een zo groot mogelijke betrokkenheid en zeggenschap voor onze bevolking. Veel te vaak zien we dat in de parlementaire burgerlijke democratie mensen eens in de vier jaar mogen stemmen. Maar dat vervolgens toch gebeurt wat machtige groepen in onze samenleving de belangen het beste dient. Dus uit dat oogpunt zou je kunnen zeggen van is een burgerberaad niet een heel goed middel om deze beperkingen te verminderen in ieder geval? En om meer gewone burgers het recht uit de samenleving erbij te betrekken? Toch zie ik daar wel heel veel haken en ogen aan. En eigenlijk, met alle beperkingen van de burgerlijke, niet directe democratie, is het wel zo, en daar geef ik de heer Kuhlmann en de VVD een beetje gelijk in, er zijn wel enkele tienduizenden inwoners, ook uit onze stad, die bij verkiezingen op komen dagen en in ieder geval een bepaalde richting meegeven aan waar zij met onze stad naar toe willen.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van mevrouw Schnabel. Gaat uw gang.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Nou ja, we hebben het er natuurlijk best wel vaak met elkaar over gehad dat we teleurgesteld zijn in de opkomst van de mensen die

zijn gaan stemmen. En nu is mijn vraag hoe de heer Portier dat dan, in verhouding tot wat u net aangaf dat er dus zoveel mensen naar het stemloket gaan, ziet?

De voorzitter: Dank u wel. Gaat uw gang, de heer Portier.

De heer Portier: Ja, een opkomst van 40.000 of 50.000 mensen is toch altijd meer dan een opkomst van 100 of 150 mensen. Ik maak er nu even een karikatuur van. Ik vind dat je wel na moet denken van hoe je die mensen meer bij de politiek kan betrekken, hoe je kan zorgen voor een hoge opkomst en hoe je ook ervoor kan zorgen dat wat mensen stemmen, hoe dat beter reflecteert, wat de ideeën zijn van mensen in de samenleving. Dus ik heb niet gezegd ... Ik zie een ...

De voorzitter: De heer Van der Meer, stelt u uw vraag.

De heer Van der Meer: Dank u wel, voorzitter. Ja, de heer Portier onderschrijft het belang van burgers, kiezers meer bij het beleid betrekken. Er komt een startnotitie over participatie aan. Mijn vraag zou zijn of hij bereid zou zijn om in de discussie daarover ook het instrument burgerberaad mee in de beschouwing te betrekken? Hoewel, dat gaat natuurlijk over kleinere hoeveelheid burgers, maar er zijn allerlei argumenten waarom dat toch? En ook ervaringen elders waarin dan toch participatie en betrokkenheid aanleiding ...

De voorzitter: Gaat uw gang, de heer Portier.

De heer Portier: Nou, het is niet mij om te beslissen of het wel of niet in de beschouwingen betrokken wordt, want we zijn er al over aan het praten, dus dat gebeurt automatisch. Sterker nog, ik zou zeggen er is een initiatiefvoorstel, laten we niet alles doodslaan door weer dit te gaan verschuiven naar een startnotitie. Laten we dit initiatiefvoorstel gewoon met elkaar bespreken en de uitkomsten daarvan moet het college maar meenemen in de startnotitie. Dat is hoe ik dat procedureel mee zou nemen, want dat komt naar mijn idee het feit dat er een initiatiefvoorstel ligt, komt daarmee beter tot zijn recht.

De voorzitter: Ik ga geen ruimte meer bieden, sorry. Gaat uw gang.

De heer Portier: Goed. Zijn wij onder alle omstandigheden tegen een burgerberaad? Nee. We zien wel nog een aantal andere gevaren. En dan wijs ik even op de ervaring met Nieuw Dordts Peil. Dat was ook zo'n initiatief waarbij honderden, op de website werd gezegd duizend, Dordtenaren met elkaar gesproken hebben over waar we met deze stad naartoe moeten gaan. Daar is een mooi document uitgekomen. Het is één keer nog genoemd in een begroting, en dat is het laatste wat we er ooit van gehoord hebben, en is het vervolgens in een la verdwenen. Dus het burgerberaad. Ook de vraagstelling, kaderstelling enzovoorts biedt mogelijkheden tot manipulatie. Dus als wij echt na gaan denken over een burgerberaad dan moet je een onderwerp vinden waar je als raad ...

De voorzitter: Ik zie een interruptie. Ik wil graag snelle, korte vragen, want...

De heer Kleinpaste: Toch even voor de exactheid, dat Nieuw Dordts Peil en een burgerberaad, vindt u dat nu echt iets wat met elkaar te vergelijken is, of zijn dat appels en peren?

De voorzitter: Gaat uw gang, de heer Portier. En dan wil ik u vragen daarna af te ronden.

De heer Portier: Het is met elkaar te vergelijken. Is niet hetzelfde, hè, in die zin dat zaken als loting en dat soort zaken bij Nieuw Dordts Peil geen rol speelden. In ieder geval als een burgerberaad instelt dan moet het gaan over een onderwerp waar je als raad zegt: hier geven wij echt een stukje mandaat uit handen, en wat eruit komt uit de vraagstelling dat wordt uit gevoerd. Daarbij kun je ook denken aan instrumenten als bijvoorbeeld een burgerbegroting, dat we een deel van de begroting of een rijkbegroting, dat het echt in handen van burgers gegeven wordt, naar het voorbeeld zoals dat in Porto Allegro gebeurt wordt. En voor de rest is een ander instrument om burgers directe zeggenschap te geven over de politiek het correctief referendum, dat besluiten, verordeningen wat dan ook, begrotingsvoorstellen die gedaan worden, dat die aan een correctief referendum onderworpen kunnen worden. En dat zijn ook zaken waar wij als SP zeker voorstander van zijn. En daar wou ik het voor nu even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de overkant. De heer Gündogdu van Op Ons Eiland.

De heer Gündogdu: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter in ieder geval om te beginnen wil ik de collega's van ChristenUnie/SGP enorm bedanken dat zij met dit initiatief naar de raad zijn gekomen. In ieder geval, en dat is gelijk mijn eerste punt, wij ondersteunen het van harte. Wij hebben ook in ons verkiezingsprogramma heel duidelijk opgenomen dat wat ons betreft iedere vorm van participatie en tot hoever dat zou moeten gaan, dat ondersteunen wij van harte. Voorzitter, voordat ik op de vraag een antwoord geef, ik heb ooit eens een sessie meegemaakt over Deep Democracy. En dat is iets wat ooit in Zuid-Afrika zich heeft afgespeeld. Een samenleving tot op de bot verdeeld had de uitdaging om samen naar elkaar of richting elkaar te komen om een samenleving op te bouwen. En er is een bepaald methodiek ontwikkeld. Heeft weliswaar jaren en jaren gekost, maar het heeft uiteindelijk wel z'n resultaten laten zien. Wil niet zeggen dat we Zuid-Afrika moeten vergelijken met Dordt, absoluut niet, maar het geeft maar weer eens aan dat wij onze burgers ook moeten gaan vertrouwen. En er is zojuist her en der wel gevraagd van ... Nou ja, je moet natuurlijk wel wat als er uit een burgerberaad een advies komt. Dan moet je als raad wel heel stevig in je schoenen staan wil je dat naast je neerleggen. Dus vooraf duidelijke kaders stellen. Daar ben ik het volledig mee eens, want ik wil geen valse hoop geven. Voorzitter, er is ook gezegd: ja, maar wij hebben al één keer in de vier jaar verkiezingen. Nou, ammehoela! De samenleving en de veranderingen gaan zo snel, kijk maar naar mensen die twee weken geleden zoveel proteststemmen hebben uitgegeven. En we kunnen natuurlijk heel positief gaan labelen dat er zoveel opkomst was maar volgens mij, en dat is mijn interpretatie, waren er ook heel veel proteststemmen juist van de kiezers die zich niet gehoord voelden door politici. Ik schaar me daar ook onder, overigens. Dus wat dat betreft, voorzitter, dat systematiek van één keer in de vier jaar naar de stembus en dan vervolgens aangeven u heeft gestemd op een verkiezingsprogramma, dat is echt achterhaald.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Kuhlmann. Gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Ik hoor het mijnheer Gündogdu zeggen, maar dat is toch heel vreemd als u zegt van ja dat zijn proteststemmen, stemmen die niet meetellen of wat dan ook, terwijl juist een gebaar is. Mensen hebben niet altijd vertrouwen in partijen die nu aan de macht zijn of soms partijen met ideeën die jij niet aanstaan, maar er is altijd een optie. Juist op het moment ... Dat zag je in 2006 in de Dordtse politiek. Toen kwam Beter voor Dordt op, had een heel aansprekend verhaal. En nu is dat bij de afgelopen verkiezingen was er ook weer een partij die op een hele duidelijke manier dat deed. Mensen hebben vertrouwen in die partij en kiezen. Ik heb ze gezien, mensen in Crabbehof die vol enthousiast op onze Caroline gingen stemmen.

De voorzitter: Kunt u uw vraag stellen?

De heer Kuhlmann: Hoe kunt u, als dat gewoon de praktijk is, dan zo roepen dat mensen geen vertrouwen hebben in de politiek, in het algemeen, want dat is namelijk niet het geval. Mensen hebben soms geen vertrouwen in bepaalde partijen, maar niet in de politiek in het algemeen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat uw gang, heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: Voorzitter, dat is een statement van mijnheer Kuhlmann. En niks mis mee overigens, maar mijn interpretatie is heel anders. Ik bedoel, het gaat misschien om vertrouwen in de Dordtse VVD, maar ik zie het toch anders. Twee weken geleden hebben we duidelijk een stemming gezien waarbij mijn interpretatie wederom is dat we wel heel veel proteststemmen hebben gehad, juist ook in politici en politieke partijen die niet hebben gedaan wat ze hebben beloofd. Maar even los van deze discussie. Voorzitter, een burgerberaad met betekent, ook in mijn perspectief, dat we moeten delen, onze verantwoordelijkheid delen. Wij hebben als raad, het hoogste bestuursorgaan

De voorzitter: Dat was de bel dat we nog 30 minuten hebben. Gaat u verder.

De heer Gündogdu: Wij hebben als de raad, zijn we het hoogste bestuursorgaan. Wat ik wil zeggen is dat we nu eens een keertje de kans moeten geven om ook buiten dit gremium om, dat onze Dordtenaren de gelegenheid krijgen om over een onderwerp hun uitgesproken mening bij ons op tafel neer te leggen en dat wij daar nog kunnen proeven van hoe dat proces überhaupt loopt. Dus het vertrouwen in onze burgers. Ik denk dat dit initiatief daar een kans voor bied.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Portier. Gaat uw gang, en kom snel tot uw vraag.

De heer Portier: Ja, de heer Gündogdu heeft het over vertrouwen delen. Maar kan het ook niet het geval zijn dat als de raad bang is om bepaalde besluiten te nemen, omdat ze wel voelen dat het erg gevoelig ligt, dat ze gewoon zegt: weet je wat, we schuiven het af op een burgerberaad waar we dan de kaders aan meegeven dat het toch uitkomt wat wij willen?

De voorzitter: De heer Gündogdu, gaat uw gang.

De heer Gündogdu: Voorzitter, dat is wel heel kort door de bocht, zou ik zeggen. Wij zitten met zijn 39 en nog heel wat commissieleden volgens mij hier aan tafel om de verantwoordelijkheid te nemen om juist ook die moeilijke beslissingen te nemen. En dat hebben we de afgelopen jaren volgens mij altijd al gedaan. Nee, het is delen van verantwoordelijkheid. Betekent ook dat je reflecteert aan je bewoners: joh, dit is een belangrijk onderwerp, want dat halen we op uit de samenleving, en we leggen dat bij u op de tafel, en kom nu met een goed advies richting de raad zodat wij daar vervolgens een klap opgeven. Het is uiteindelijk een advies. En ja, u moet dan, of wij in ieder geval, wel echt met een goed argument komen willen we dat naast ons neerleggen. En dat bedoel ik met gedeelde verantwoordelijkheid. Dus ja, ik zie het echt heel positief in. Heb vertrouwen in onze burgers, want die zijn echt niet dom. Die leven in deze stad, die maken dagelijks mee wat u en ik ook meemaak. Dus daar wilde ik het even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk, u voelt me goed aan. De heer Schalken-Den Hartog, sorry. Gaat uw gang.

De heer Schalken-Den Hartog: Ja voorzitter, dank u wel. Er is inmiddels al heel veel gezegd en wat betreft Beter voor Dordt sluiten we eigenlijk een beetje aan bij wat over dit onderwerp gezegd is vanuit het CDA, de SP en de VVD. Het is wat ons betreft één van de middelen die je in kunt zetten om onze Dordtse burgers, maar zeker niet alleen burgers, ook ondernemers en bedrijven, want die worden eigenlijk bijna nergens genoemd, ook mee te nemen in de voorbereiding om te komen tot een advies richting de raad. En wat ons betreft kan dit burgerberaad meegenomen worden in het proces met betrekking tot het participatieprogramma. Maar hebben wij eerder ook andere instrumenten gehad. In 2010 hebben we het eerste Dordtse Stadsberaad gehad. Dat was toentertijd op initiatief van Beter voor Dordt, en dat had te maken met de toekomst van de historische binnenstad waarbij dus ondernemers, bewoners en bedrijven...

De voorzitter: Ik hoor een interruptie. Gaat uw gang, de heer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Ik ben even nieuwsgierig want u noemt terecht dat Dordtse Stadsberaad. Het was destijds een mooi afgeslankte vorm van het burgerinitiatief, zou ik bijna zeggen. Wat is er in de tussentijd gebeurd met Beter voor Dordt dat u wat aarzelend bent over een burgerberaad maar wel heel enthousiast bent geweest over het Stadsberaad?

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Schalken.

De heer Schalken-Den Hartog: Ja, daar kan ik zeker een antwoord op geven, want daar wilde ik juist naartoe komen, dat Stadsberaad is naar ons idee laagdrempeliger dan het burgerberaad. Bij het burgerberaad zit heel zorgvuldig in elkaar, maar kan daardoor ook drempelverhogend werken voor mensen om deel te nemen om te participeren. En dat was bij het Stadsberaad in 2010 was dat heel laagdrempelig. Maar dat ...

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Schnabel, dus gaat uw gang, mevrouw Schnabel.

Mevrouw Schnabel: Dank u wel, voorzitter. Ik ben benieuwd, wat maakt die drempel precies dan zo hoog?

De heer Schalken-Den Hartog: Als we kijken naar alle randvoorwaarden, en de opzet van het burgerberaad, komt daar veel meer bij kijken. En het feit dat het via loting wordt samengesteld, en dat er veel meer gekeken wordt om tot 100 of 150 mensen te komen. Bij dat Dordtse Stadsberaad daar was gewoon een oproep richting de stad naar iedereen die zijn mening wilde geven over dat onderwerp, de toekomst van onze historische binnenstad, werd gevraagd om te reageren. Dus je kreeg veel meer informatie. En aan de ene kant kun je denken van oké, maar zien we dan door de bomen het bos niet meer, maar aan de andere kant lijkt het wel een ...

De voorzitter: Uw antwoord is helder, denk ik, mijnheer Schalken. Ik zie dat de heer Portier erg graag daarop wil reageren.

De heer Portier: Even een hele korte vraag. Is niet juist een voorbeeld dat bij loting niet de mensen komen die al bij voorbaat altijd bij dit soort gelegenheden komen dagen, terwijl het bij zo'n Stadsberaad, ja, daar zijn de mensen die toch al geïnteresseerd zijn die dat weten et cetera. Wat is daarop uw reactie?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer Schalken-Den Hartog: Er zitten overal voor- en nadelen aan, maar vanuit Beter voor Dordt, en ook de ervaring toen met het Stadsberaad was het laagdrempeliger. Juist omdat iedereen gewoon kon deelnemen maakte juist dat er heel veel interesse was en ook heel veel werd ingesproken en heel veel is opgehaald. En met betrekking tot het loten en het inschrijven kan dat ook drempelverhogend zijn. Zo hebben wij dat eigenlijk gezien. Als ik dan even nog kort kom op de vier vragen zoals die gesteld zijn zien wij het instrument burgerraadslid wellicht als één van de instrumenten die wat ons betreft dan meegenomen moeten worden in de startnotitie van het participatieprogramma, dus onderdeel daarvan. En daarmee, onder die voorwaarden bij twee, gaat het wat ons betreft dus dat het gewoon onderdeel is van het hele brede participatieprogramma. En de beoogde rol van de raad en het college, wat eerder al gezegd werd, als we tot zo'n burgerberaad komen dan is dat wat ons betreft niet gelijk bij een groot onderwerp maar ook, zoals eerder werd aangegeven, dan moet je klein beginnen wat ons betreft. En dan zien we daar vooral een rol voor de raad.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan hebben we de heer De Vries van Verenigde Senioren Partij als laatste partij nog over. Gaat uw gang.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Ik kan het vrij kort houden. De VSP is van mening dat de verkiezingsprogramma's, zoals door meerdere al is gezegd, voldoende mogelijkheden geven om te kiezen. De politici kunnen sowieso al veel mogelijkheden gebruiken en beslissingen te nemen over complexe en vaak polariserende onderwerpen, en heeft op het moment geen behoefte aan een extra bestuurslaag.

De voorzitter: Ik zie een interruptie, mijnheer De Vries. Gaat uw gang, de heer De Heer.

De heer De Heer: Ja, voorzitter, zegt de heer De Vries dan eigenlijk dat we op dit moment genoeg doen aan participatie en betrokkenheid vanuit de stad?

De heer De Vries: Nee, dat zeg ik niet. Wij zeggen dat er genoeg mogelijkheden zijn om te kiezen, dat is een wezenlijk verschil.

De heer De Heer: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang, sorry.

De heer De Heer: En vindt de heer De Vries dat die participatie instrumenten en mogelijkheden dan voldoende worden benut op dit moment?

De heer De Vries: Nee, dus kort en duidelijk niet, voorzitter.

De voorzitter: Ja, gaat u verder met uw betoog.

De heer De Vries: Dat was het.

De voorzitter: Kijk, fantastisch. Dan zie ik dat het nu 22 uur 38 is. Dat betekent dat we nog 22 minuten hebben, en ik ken onze wethouder als iemand die heel graag aan het woord is, maar ik wil u vriendelijk verzoeken om te kijken of het toch in tien minuten kan, dat u dat aanhoudt. Misschien nog wel sneller zie ik aan uw blik. Gaat uw gang.

Mevrouw De Jonge: Ja. Dank u, voorzitter. Ik ga je echt een poging doen. Er zijn eigenlijk maar twee onderwerpen die richting het college zijn neergelegd, en dat gaat over de begeleidingscommissie voorzitterschap, procesbegeleiding. Dat is eigenlijk vooral van Forum, de vraag, maar die hoor ik ook wel bij anderen. Het tweede thema is de startnotitie van participatie en parallel dan al dan niet een burgerberaad. Als ik even met eerste begin. Vorige keer heb ik ook aangegeven, het belangrijkste in het burgerberaad, vindt het college, dat er sprake is van onafhankelijkheid en van continuïteit. En wij zien een begeleidingscommissie als een orgaan dat deze twee fundamenten kan waarborgen. En ja, kijk, uiteraard is het uiteindelijk aan uw raad van hoe u zegt van hoe wij willen een begeleidingscommissie inrichten. Vanuit het college hebben we gezegd dat ons advies is om wel te kijken van zet daar de mensen in die onafhankelijk zijn van politiek, onafhankelijk zijn van een vraagstuk, onafhankelijk zijn van de vervolgstappen die mogelijk kunnen komen. Dat willen wij u meegeven, en daar willen we ook graag over meedenken hoe we dat dan zo goed mogelijk kunnen doen. Een begeleidingscommissie moet ook leren, werd hier ook al gezegd. Zou fijn zijn dat het gewoon langere tijd in functie blijft en niet elke vier jaar wisselt als er dan ook mogelijk wisseling is van mensen. En waarom is het al reeds ... Die onafhankelijkheid is zo belangrijk omdat uiteindelijk uw raad wel een besluit moet nemen. En dan is het wel fijn dat u vertrouwen erin heeft hoe dat tot stand is gekomen. Dus daarom hechten wij heel erg aan onafhankelijkheid van samenstelling, en ook in het proces.

De voorzitter: Ik ga u even onderbreken. Want ik zie een interruptie van de heer Van der Meer. Gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Een vraag aan de wethouder, of zij dat dan ook als taak van die begeleidingscommissie ziet om bijvoorbeeld een vraagstelling en een onderwerp te formuleren wat de raad dan zou moeten overnemen of waarvan de raad zou kunnen zeggen: dat willen wij niet, of dat willen wij niet zo? Dat risico zouden we in het begin kunnen hebben.

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw De Jonge: Het burgerberaad is een instrument van de raad. Nogmaals, u moet zelf de kaders gaan geven hoe u het wil. Zoals het college het voor zich zou zien is dat er door een begeleidingscommissie wordt opgehaald welke onderwerpen zouden mogelijk in aanmerking komen voor een burgerberaad, en daar een advies bij geeft aan de raad inclusief een plan van aanpak van hoe zouden wij dan een burgerberaad gaan organiseren, welke voorzitter zouden wij willen hebben, welke partij om ons te begeleiden? Maar ook de vraagstelling moet in onze mening door u worden vastgesteld, want u moet uiteindelijk ook kunnen zeggen: met de uitkomsten van het burgerberaad kan ik ook uit de voeten. Dat mandaat hebben we ook beschreven. Van tevoren moet u eigenlijk kunnen zeggen: ja, dit is een goed onderwerp, goede vraagstelling. Wat er uitkomt, daar gaan we uiteraard nog een debat met elkaar over hebben, maar dat is wel iets waar we in eerste instantie gewoon open en positief tegenstaan. En in dat verlengde zit natuurlijk ook het college, want als u raad een goede opdracht geeft kunnen wij ook daarna goed de uitvoering oppakken, dus dat is wel een belangrijke.

De voorzitter: En ik zag weer een interruptie. Mevrouw Vol, gaat uw gang.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Ja, het is eigenlijk meer orde vraag of het ook mogelijk is dat de indieners ook nog reageren op alle commissievragen, want ik ben eigenlijk ook heel benieuwd naar hun antwoorden en niet alleen van de wethouder.

De voorzitter: Daar ga ik eens over nadenken terwijl mevrouw De Jonge nog even aan het woord is.

Mevrouw De Jonge: Ja dank u. Nou, volgens mij heb ik genoeg gezegd over onafhankelijkheid, continuïteit van de begeleidingscommissie en het proces. Dan startnotitie participatie. Ik schrok even van Gewoon Dordt van 'totaal overbodig'! Maar gelukkig kwam er achteraan 'in het kader van dit burgerberaad', want het is namelijk net van vandaag door het college vastgesteld en komt naar uw raadsdomein dus dan ligt het in uw handen. Nee hoor, ik ben weer helemaal gerustgesteld, zeker over wat er daarna nog werd gezegd. Naar aanleiding van de beeldvormende sessie heb ik daar ook even over nagedacht: het komt eraan. Daar wordt burgerberaad ook in genoemd, maar burgerberaad in de zin van het is één van de instrumenten, het instrument van de raad wat we in de hele breedte van participatie elke keer kunnen afwegen of wij dat willen inzetten. Wij gaan daar niet de uitwerking doen. By the way, die ligt er al. Dus dat voorwerk, dat is gedaan. En zoals ik ernaar kijk is parallel gaan we de startnotitie agenderen, met elkaar bespreken, maar als je ziet wat voor voorbereiding een burgerberaad heeft, zou ik bijna zeggen, als uw raad het wil, als u zegt wij willen dit, zou ik zeggen, zoals wij ook geadviseerd hebben: start gewoon met de begeleidingscommissie in kwartaal twee, en dan vlechten we dat vanzelf in met de verdere participatie en gesprekken die we daar met uw raad en de stad over gaan hebben. Anders maken we denken geen tempo want een burgerberaad kost echt tijd. Het is echt een half jaar tot een jaar. Dus het mag van mij parallel lopen, maar dan wel op het moment zeggen: nu vlechten we het in elkaar.

De voorzitter: Nou, dank u wel, en ruimschoots binnen die tien minuten, dus top. Dan hebben wij nu als volgt, het eerste zit erop. En die hebben we uitgebreid gehad, want we zijn een uur en bijna een kwartier verder. De tweede ronde. We kunnen weer een heel rondje gaan maken en iedereen ...En we kennen onze pappenheimers, sommigen zijn wat langer van stof dan andere, dat kan heel lang uitlopen.

We kunnen ook de mensen de beurt geven die heel graag nog even iets willen zeggen. En dan wil ik beginnen met ChristenUnie/SGP omdat zij de initiatiefnemers zijn van het voorstel. En dan wil ik jullie dringend verzoeken om in die laatste, want ik heb echt nog wel drie minuten nodig om even conclusie te trekken met jullie hoe we dit door gaan zetten naar een volgende vergadering, en dan kunnen we nu dus nog even kijken, wat een rekenwonder ben ik ook, zestien minuutjes ongeveer hebben we dan voor totaal. Dus dan in dertien minuten gaan we afronden. ChristenUnie/SGP, een heel mooi pleidooi in één minuut.

De heer De Feijter: Eén minuut wordt heel lastig. Dank u wel, voorzitter. Allereerst heel fijn voor de brede steun aan de noodzaak van participatie die we begrijpen uit de commissie. Daar worden we blij van. Een aantal dingen zijn gezegd over het onderwerp. Het moet niet te groot. Vinden wij ook. Tegelijkertijd, het moet ook zeker niet te klein zijn. Een burgerberaad kost ook geld, kost tijd, mensen investeren daar ook in, de burgers, dus het moet ook wel over iets wezenlijks gaan. Kom je ook direct op de aanbevelingen die eruit komen, daar moeten we van tevoren als raad, dat is ook één van onze voorwaarden, een duidelijk mandaat over afspreken zodat de verwachtingen van zowel de raad richting burgerberaad duidelijk zijn, maar ook van de burgerberaad richting de raad. Wat ik net zei, burgers investeren hier tijd en vrije zaterdagen waarschijnlijk in. En dan is het wat jammer als het blijft bij een advies en de raad vervolgens zegt: gaan we toch niet doen. Dus als je van tevoren zegt bijvoorbeeld, ik noem maar wat dingen, 70 procent van het burgerberaad stemt voor een aanbeveling, en hij past binnen de budgettaire kaders, dan nemen wij hem sowieso over. Bijvoorbeeld,

hè, je zou er nog meer kaders in kunnen schetsen. Belangrijk om dat te doen. Wat ik net zei, het kost ook geld zo'n burgerberaad. In eerste instantie hadden wij dat gekoppeld aan een begrotingsprogramma Bestuurlijk en Ondersteunend Dordrecht. Op dit moment is daar geen nog geen specifiek participatiebudget voor, dat komt mogelijk nog. Tegelijkertijd willen we ook aankaarten dat we met een burgerberaad een wezenlijk maatschappelijk probleem oplossen en dat daarom de kosten voor een burgerberaad niet alleen op participatie, dat potje hoeven, of ook eens het potje van dat desbetreffende begrotingsprogramma.

De voorzitter: Dank je wel. Dan zie ik nu een interruptie. Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Gewoon even. Het gaat zo snel. Er was één kader werd er al gegeven over die 70 procent. Mag ik dat nog een keer horen, dat voorbeeld?

De heer De Feijter: Dat was puur alleen een voorbeeld, maar dank voor de vraag. Dat zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat het burgerberaad als kader van de raad meekrijgt als 70 procent van de deelnemers van het burgerberaad voor een aanbeveling stemt van het burgerberaad, dan neemt de raad sowieso die aanbeveling over. Dat zou een criterium kunnen zijn, maar dat is puur slechts een voorbeeld.

De voorzitter: Ja dat is heel duidelijk dat het gewoon een voorbeeld is. Dank u wel. Ja, gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Ik wil op het voorbeeld een korte vraag stellen, want ik heb uit de beeldvormende sessie vooral overgehouden dat zo'n burgerberaad met een consentbeginsel werkt, dus dat het niet zo relevant is of de 70 procent voor is, maar dat er geen bezwaar wordt gemaakt door die andere 30 procent.

De heer De Feijter: Ja burgerberaden. Het is maar net welk mandaat wij het burgerberaad als raad mee willen heeft. Daarom zeg ik dit is puur een voorbeeld hier. Niemand hoeft hiervan te schrikken of wat dan ook. Wat ik zeg, het is een voorbeeld. We zouden aan hele andere kaders kunnen denken. Dit is een kader wat in andere burgerberaden zo nu en dan wordt gebruikt, bepaalde percentages. Voorzitter, zou het nog even kort mogen?

De voorzitter: Als u af wilt ronden, heel graag. Want ik heb ook nog anderen die de tijd willen.

De heer De Feijter: Ik ga mijn best doen. Tegelijkertijd zijn er een hoop dingen gezegd, ook met betrekking tot de rol van de raad, specifiek natuurlijk, en de begeleidingscommissie. Daar zal ik kort eventjes een aantal voorstellen over willen doen. Het Reglement van Orde luidt dat initiatiefnemers het initiatiefvoorstel kunnen aanpassen. Dat zouden wij ook graag willen doen op een aantal punten naar aanleiding van wat wij nu ook horen in deze commissie. Wij zijn nog steeds voorstander van de vorming van een begeleidingscommissie, net als geloof ik een meerderheid. En wij zouden die, net zoals de wethouder aangeeft ook, en daarbij moet de onafhankelijkheid en continuïteit ook geborgd zijn. Dus te denken is bijvoorbeeld, zoals de wethouder ook al voorzichtig geloof ik had geopperd, griffie of ambtenaren. Dat zou een voorbeeld kunnen zijn, want dan heb je die continuïteit in ieder geval gewaarborgd. De begeleidingscommissie laat wat ons betreft een onderzoek uitvoeren of doet zelf onderzoek onder inwoners van Dordrecht over welke onderwerpen zijn graag zouden bespreken in een burgerberaad, want ons doel is voornamelijk burgerberaad moet gaan

over wat de burgers willen. Dus wij willen eerst dus die onderwerpen waar willen zij het nu over hebben, wat willen we ophalen uit de stad ...

De voorzitter: ik zie een interruptie van de heer Van der Meer, en wil ik u vragen om daarna gelijk ook af te ronden. Het is kort tijd, maar ik wil ook nog andere de mogelijkheid bieden, want we gaan hier absoluut mee over door, dat kan haast niet anders.

De heer Van der Meer: Burgers vragen om waar zij het graag over willen hebben, zal tot een baaierd aan voorstellen leiden. Dat is één. En twee, hoe zit het dan met het garanderen van het commitment van de raad daaraan? Ik vind dat echt een puzzel in wat nu gezegd wordt.

De voorzitter: Dank u. Gaat uw gang, de heer De Feijter.

De heer De Feijter: Dat is een uitstekende vraag van de heer Van der Meer. Daar wil ik graag op terugkomen. Daar vroeg ik aan toe, de begeleidingscommissie die kan filteren. Dus je zou bijvoorbeeld kunnen zeggen van nou deze top vijf ... Maar dit wordt nu heel technisch natuurlijk direct weer, een heel erg concrete invulling. Je zou kunnen zeggen uit zo'n onderzoek komen vijf onderwerpen die echt heel erg leven in de stad. Vervolgens worden alle vijf onderwerpen kan je technisch vertalen in een vraagstuk die geschikt zou kunnen zijn voor een burgerberaad in combinatie met een onafhankelijke procesbegeleider, een partij die het uiteindelijke burgerberaad gaat leiden, zou je een voorstel kunnen doen voor dat mandaat. En dat gezamenlijk kan je bundelen naar de raad, en een kan de raad alsnog zeggen: hé, wij zien welke onderwerpen spelen in de stad, er is keuze.

Het is niet alsof de begeleidingscommissie komt dan met één voorstel, maar er is keuze over verschillende onderwerpen die spelen in de stad. En dan kan de raad alsnog daar een definitief besluit over nemen welke het gaat, welk mandaat we het burgerberaad meegeven.

De voorzitter: Heel even onderbreken, want ik ga even een voorstel doen zodat we iets relaxter af kunnen ronden. vindt de commissie het goed als wij tien minuutjes langer doorgaan, want ik zag net al een paar blikken die nog heel graag iets willen zeggen. Dus dan wil u vragen de heer De Feijter om even af te ronden, of dit was hem?

De heer De Feijter: Min of meer.

De voorzitter: Ik geef u ruimte om dat nu te doen. De belangrijkste dingen nog, want dan doen we daarna nog een rondje.

De heer De Feijter: Dat is eigenlijk het belangrijkste wat ik net al wel zei. Daar wil ik nog aan toevoegen dat ik het dan ook belangrijk vind dat het college in de tussentijd over het voorstel ook nog wensen en bedenkingen kan toevoegen, want het is fijn om ook op uitvoerbaarheid en dat soort dingen te toetsen natuurlijk.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Kuhlmann staat te springen. Gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Dank u wel, voorzitter. De heer De Feijter sloeg natuurlijk zojuist de plank volledig mis toen hij zei van dat er een brede steun is voor zijn voorstel. Ik denk dat er heel wisselend gedacht wordt in de raad en in deze commissie. Maar ik zie ook dat er een aantal partijen zijn die heel positief hierover zijn. Dan wil ik toch eventjes

voorhouden, want in reactie ook op wat de heer Van der Meer eerder zei op antwoorden die hij gaf, uiteindelijk met een gewone meerderheid, dus met 20 zetels zou je een onderwerp kunnen bepalen wat dan voor een burgerberaad aan de beurt gaat. Nou, we hebben het net even gehad over van bij een aantal partijen de zorgen die er zijn als je dat bijvoorbeeld zou doen met klimaat. Laat ik hem nu even van de andere kant pakken. Stel dat je het onderwerp wordt een oplossing voor het tekort aan parkeerplaatsen in onze stad, dat je daar dan een groep mensen voor bij elkaar zet dat je uiteindelijk ... Die 100 mensen die komen dan een paar mooie dingen, maar wat de uitkomst of ook is, of dat dat een mooie ondergrondse garage is of er groenstrookjes worden opgeofferd, of dat er een hypermoderne toren komt waarin je heel handig kan parkeren, het zou natuurlijk voor de Partij voor de Dieren of GroenLinks nooit iets zijn waar ze prettig mee kunnen leven omdat die sowieso principieel er anders instaan. Je moet niet meer parkeerplaatsen creëren. Wat ik maar wil zeggen als je met een nipte raadsmeerderheid zo'n onderwerp hebt en dat daarmee een klein groepje mensen van 100 tot 150 in de gelegenheid stelt om met voorstellen te komen waar misschien heel wat mensen, kiezers in de stad, oorspronkelijk helemaal niet op zit te wachten, dan ben je op de verkeerde weg bezig. Dus als dit al door zou gaan dan denk ik dat heel belangrijk is om een onderwerp te hebben wat op unanieme of in elk geval een hele brede steun van de raad zou kunnen rekenen. Dus mijn voorstel aan de indieners zou zijn, ik ben bereid om het voorstel aan te passen, zorg dat je een formulering maakt dat tenminste 90 procent van de raad zich kan vinden in het voorstel. Dan heb je iets waarmee je goed verder kan gaan.

De voorzitter: Dank u wel dat u zo snel afrondt, en ik zie een interruptie van de heer Portier.

De heer Portier: Eén vraag. Als er al een enorme meerderheid is voor een bepaalde gedachterichting voor het oplossen van een bepaald probleem, waar is dan het burgerberaad nog voor nodig?

De voorzitter: Dank u wel. Gaat uw gang, mijnheer.

De heer Kuhlmann: Nou, een hele goede vraag, en daar kun je heel kritisch naar kijken. Er is natuurlijk een verschil tussen de oplossing en het onderwerp waar je het over hebt. In het geval dat er, maar goed dat moeten we maar even zien, een burgerberaad gaat komen, dat een meerderheid van de raad dit wil, denk ik dat waar het gaat om het onderwerp wat je wat je kiest, of het klimaat is of een parkeerprobleem, of misschien eigenlijk juist iets lokaal in een bepaalde buurt, dat je daar echt een hele brede groep, dus unaniem, of 90 procent van de raad voor dat onderwerp moet zijn en dan kunnen er verschillende oplossingen uitrollen.

De voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven? Ik zie de heer Schalken. Gaat uw gang.

De heer Schalken-Den Hartog: Ja, misschien kort in de tweede ronde. Het is hartstikke mooi dat we hier met elkaar zo uitgebreid over spreken. Samenvattend met betrekking tot het burgerberaad is het wat Beter voor Dordt betreft een onderdeel van het participatieprogramma. En het wordt nu wel heel veel besproken als een soort van doel, het burgerberaad, en wat ons betreft moet het burgerberaad een middel zijn om juist die grotere betrokkenheid van de inwoners, en wat Beter voor Dordt betreft niet alleen de inwoners maar ook ondernemers en bedrijven, te betrekken bij wat we met elkaar voor de stad willen. Ja, en in de uitwerking van het participatieprogramma zien wij ook graag

de rol van het vroegere Stadsberaad. Dus misschien dan richting de wethouder om dat ook mee te nemen. En als wij ...

De voorzitter: Ik zie, mijnheer Schalken, een interruptie van de heer Kleinpaste. Gaat uw gang.

De heer Kleinpaste: Ik probeer me een voorstel te maken van hoe de heer Schalken dan precies die rol van dat Stadsberaad ziet, omdat ik ook ondanks zijn pogingen dat uit te leggen dat verschil tussen het hoog en laagdrempelig veel minder concreet en veel minder zie dan hij dat zelf ziet. Dus op welke manier denkt de heer Schalken dat Stadsberaad dan in dat burgerberaad te vlechten?

De voorzitter: Gaat uw gang, mijnheer Schalken.

De heer Schalken-Den Hartog: Wat Beter voor Dordt betreft is het absoluut niet de bedoeling om het in het burgerberaad te vlechten, maar om het Stadsberaad, zoals we dat eerder hebben gehad, ook mee te nemen als één van de vormen om participatie en betrokkenheid van onze Dordtenaren, ondernemers en bedrijven te vergroten. En als laatste, als we het hebben over een mogelijk onderwerp voor een burgerberaad moet dat wat Beter voor Dordt betreft niet gelijk een groot onderwerp zijn, en moet je ook ermee kunnen oefenen voordat je naar een groter onderwerp gaat, zoals ook vanuit Forum voor Democratie werd aangegeven.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie de heer Van der Meer. Gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Ja, kort ook in aansluiting op wat de heer Schalken heeft gezegd. Ik denk dat het erg belangrijk is om een onderwerp te kiezen waar wij niet al als raad op voorhand met een grote meerderheid van een opvatting hebben over hoe het opgelost moet worden. Want dan kunnen er twee dingen gebeuren, of er komt uit wat we toch al wilden, of er komt niet uit wat we toch al wilden, en dan is er een probleem. Ik denk dan dat je vooral iets moet kiezen waar een dilemma inzigt, waar we zelf eigenlijk niet zo goed uitkomen en dat moet het dus niet te klein zijn.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van mevrouw Vol. Gaat uw gang.

Mevrouw Vol-Van der Horst: Ja, want wat ik begrijp van burgerberaden is dat het juist gaat om dingen waar we als raad niet uitkomen, waar je dus burgers juist bij nodig hebt. Dus ik denk dat als je van tevoren al gaat zeggen van dat al beter. Ja, dat is niet een uitgangspunt. Nee, het is juist een onderwerp waar we niet uitkomen.

De voorzitter: En uw vraag?

Mevrouw Vol-Van der Horst: Nou ja, is dat wat u bedoelt?

De heer Van der Meer: Dat is precies wat ik bedoel.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, het wordt nu een interruptie op een interruptie, en ik wil ... Oké, laat ik toe.

De heer Kuhlmann: Even naar aanleiding van het antwoord wat ik zojuist hoorde van de heer Van der Meer, voorzitter, op welke voorbeelden kent de heer Van der Meer dan waar we er als raad niet uitkomen? Want ik heb het idee dat in de raad zoals wij die

hebben, en ook in de vorige periode, dat er tussen coalitie, oppositie en allerlei verschillende samenstellingen steeds beslissingen worden genomen.

De heer Van der Meer: JA, we nemen wel beslissingen, maar we lossen lang niet alle maatschappelijke problemen op.

De voorzitter: Ook het woord geven aan het CDA. Mag jij daarna.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Ik ben eigenlijk toch wel iets verontrustend geworden eigenlijk naar aanleiding van wat er door ChristenUnie/SGP nog gemeld is aan voorbeelden. Die voorbeelden geven me niet de bepaalde rust die ik zoek. Als je het hebt over onderwerpen die dan nog geschikt zouden zijn. Een burgerberaad gaat dus over één onderwerp, daar komt een advies uit, en als gemeenteraad behandel je elk voor voorstel in samenhang met al die andere onderwerpen waar je over aan het besluiten bent. En een burgerberaad richt zich op dat ene onderdeel en mist dus de samenhang met al die andere beleidsterreinen. Ik heb daar gewoon enige zorg zitten, terwijl het beginsel wat mij betreft heel positief is en zo, maar dit is echt een zorg.

De voorzitter: Oké. Helder. En u heeft daar een reactie op?

De heer De Heer: Voorzitter, is mevrouw Van Vugt van mening dat je heel goed juist in de organisatie van dat burgerberaad met alle inzichten juist ook de samenhang van het thema's waar het mee te maken heeft daar ook in zou kunnen betrekken?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Nou voorzitter, ik probeer me een voorstelling te maken van wat er dan geschikt zou zijn. Ik noem maar iets, bloembakken in een straat wel of niet, dat is een heel klein burgerberaadje, maar het zou kunnen. Maar als raad zitten we misschien ook met het verduurzamen van de woningen, we zitten misschien ook met het vergroenen, we zitten misschien ook met meer parkeerplaatsen in die straat. Dat zijn dan allemaal zaken die ergens al in beleid te vinden zijn maar hoe maakt een burgerberaad daar dan überhaupt iets van?

De heer De Feijter: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, gaat uw gang.

De heer De Feijter: Ja, ik zal hem eindigen met een vraag à la stijl van mevrouw Vol. Dit lijkt me nu net dingen die je ook van tevoren mee kan geven aan een burgerberaad in die criteria, in die voorwaarden, in dat mandaat dat je zegt: het moet voldoen aan alle beleidsdoelen die wij als raad eigenlijk al hebben vastgesteld. Dan zou je dat alsnog prima kunnen zeggen. Daarnaast zou ik ook wel willen weten waarom mevrouw Van Vugt niet helemaal gerust is geworden van het voorbeeld wat ik zojuist heb gegeven, want het voorbeeld wat ik gaf ging over die 75 procent van deelnemers die het eens moeten zijn met bepaalde aanbeveling, die staat ook exact zo genoemd in het initiatiefvoorstel wat we hebben gedaan, dus dat lijkt me geen nieuwe informatie. Hoe ziet mevrouw Van Vugt dat?

De voorzitter: Gaat uw gang.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Ik ben eigenlijk de eerste vraag nu weer kwijt, moet ik zeggen. Het is een beetje laat.

De heer De Feijter: Ik ben het zelf ook alweer kwijt.

De voorzitter: Anders beantwoordt u gewoon de tweede vraag, en dan gaan we daarna over naar deze Gündogdu.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Nou, die tweede, dat je als raad verplicht wordt een advies over te nemen op het moment dat dat zich daar voldoende mensen achter scharen, dat vind ik dus tekortdoen aan de raad. Daartoe mag je nooit verplicht worden. Er kunnen altijd zaken zijn waar een raad wel meer inzicht in heeft, en anders ... Oh ja, en dat eerste. Daar schiet me wel iets van een antwoord te binnen. En wij dan? Als je al die beleidsterreinen al meegeeft, daar ging het over, dan ben je gewoon een tweede gemeenteraad aan het oprichten, want dat wordt wel zo breed, dat is misschien wel heel slecht werkbaar.

De voorzitter: Ik zie de heer Gündogdu. Kort, in tweede termijn, heel graag, want ik zie dat wij nog drie minuten hebben en dan wil ik afronden.

De heer Gündogdu: Kort. Deze moet ik even voorlezen, het komt uit ons verkiezingsprogramma voorzitter, mag dat?

De voorzitter: Als het kort is, graag.

De heer Gündogdu: We hechten groot belang aan goede participatie en gebruiken daarbij ook nieuwe onlinetechnieken en manieren die, niet altijd hoor, moet zijn zodat het laagdrempelig en goed gebeurt. We bewaken dat niet telkens een kleine groep mensen dezelfde mensen participeren, of alleen de grootste schreeuwers gehoord worden. De gemeente moet ook oog hebben voor de stille meerderheid die de gemeente niet altijd weten te vinden. Zo zorgen we voor de goede balans bij het maken van keuzes, aldus de Dordtse VVD.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie een vraag van het CDA, en daarna de heer Kleinpaste.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Dank u wel, voorzitter. Is het nog laagdrempelig op moment dat iemand die in burgerberaad zit ook alle beleidskaders van Dordt moet kennen?

De voorzitter: De heer Gündogdu.

De heer Gündogdu: Mevrouw Van Vugt, dit wat ik heb gelezen is van de Dordtse VVD, dus u mag de vraag aan mijnheer Kuhlmann stellen.

De voorzitter: Nee, niet doen. Dat is uw termijn.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Nee, mijn vraag is aan u: vindt u dit participatiemiddel laagdrempelig genoeg? Vindt u het nog laagdrempelig op moment dat al die beleidskaders echt meegegeven worden?

De heer Gündogdu: Jazeker.

De voorzitter: Helder. Dan gaan we nu naar de heer Kleinpaste.

De heer Kleinpaste: Ja voorzitter, een hele korte tweede termijn omdat ik in deze hele vruchtbare en mooie discussie toch ook wel heel wat ijsberen op de weg heb gezien, en koudwatervrees en alles wat ermee samenhangt. En het lijkt mij nu juist zo goed om tot

de conclusie te komen dat er een commissie moet komen die dat echt allemaal uitwerkt, die een stuk van die zorgen kan wegnemen, en dat we gewoon meters maken om te zorgen dat er een voorstel komt te liggen, dat hoeven we hier niet zelf te verzinnen, waarop we dan uiteindelijk een keer een finale klap kunnen geven. Dus ik wou meegeven, laten we niet blijven hangen in koudwatervrees en beertjes op de weg, maar gewoon meters maken.

De voorzitter: Dank u wel voor uw tweede termijn. En ik wil echt gaan afronden nu, want we moeten nu een besluit gaan nemen hoe we hier nu mee verder gaan. U zit al daar. Ja, dat betekent als wij dat echt gaan doen, weer een verlenging. Dan gun ik u die ene minuut.

De heer Portier: Twee dingen. Als er een uitkomst is van een burgerberaad, dan hoeft een raad of een college dat er geen zin in heeft, of zich er niet in kan vinden, het niet naar zich neer te leggen.

Ze kunnen altijd een inlegvelletje bedenken of de uitkomst op bepaalde manieren interpreteren. En dat leidt ertoe dat als je ergens een burgerberaad op doet, het moet ergens over gaan. En dan zeg je: geef nu ook echt het mandaat. Bijvoorbeeld we hebben drie miljoen te besteden aan klimaatbeleid, oké, laten we dat als voorbeeld nemen, dan gaat dat burgerberaad bepalen hoe dat voortaan besteed gaat worden. Bam! Dan heb je echt overdracht van macht en burgers betrekken. En als je dat niet wil, moet je het niet doen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat heeft u ook echt binnen die minuut gedaan. Is heel fijn. Voor wat betreft hoe wij hier nu mee verder gaan wil ik het volgende eigenlijk voorstellen. Ik merk dat het behoorlijk verdeeld ligt, het enthousiasme over een burgerberaad, en dat volgens mij de discussie vooral gaat over de voorwaarden die er ook aan worden meegegeven. Dus mijn voorstel zou zijn om dit door te sturen naar de gemeenteraad en dat de discussie vooral zal gaan over die voorwaarden die dan daaraan worden meegegeven, en dat men daarna besluit of men voorstander is voor dit initiatiefvoorstel, of dat men erop tegen is. Reacties? En dan begin ik bij de heer Van der Meer, en daarna bij de heer Schalken.

De heer Van der Meer: Nou ja, kijk ik via u naar de indieners, omdat mijn vraag ook zou zijn, juist gehoord alles wat er nu gezegd is. De indieners hebben ook aangegeven eventuele aanpassingen te willen maken. Dat zouden ook aanscherpingen kunnen zijn van de voorwaarden en de formulering van het mandaat. Ik zou dat in elk geval in overweging willen geven om daar op die punten het voorstel nog wat uit te werken voordat dat richting de raad wordt voorgelegd.

Mevrouw Van Vugt-Roose: Voorzitter, de financiële paragraaf kan daar misschien ook wel toegevoegd...

De voorzitter: Momentje, want ik wil eerst even naar de heer Schalken, want die was al eerst, en daarna gaan we naar de heer Portier en dan de heer Kuhlmann.

De heer Schalken-Den Hartog: Ja dank u wel, voorzitter. Als ik even kijk naar ook de politieke vragen zoals die zijn gesteld kunnen we het in de raad wel hebben over die voorwaarden, maar één van die andere punten was ook van is het iets wat naast dat participatieprogramma moet lopen of vooruitlopend, of moet het onderdeel ervan zijn? Dus dat is natuurlijk ook nogal een discussiepunt.

De voorzitter: De heer Portier.

De heer Portier: Om te beginnen, ondersteun ik het voorstel van de heer Van der Meer. Zoals ik het zie, komt de ChristenUnie/SGP met een aangepast voorstel. Het lijkt me handig om dan ook nog een keer over het aangepaste voorstel een commissie te hebben, gewoon een beoordelende commissie, en dan in de raad, lijkt mij goed, dan beslissen we over hoeveel spreektijd wij hebben. Maar het lijkt me goed om daar alsnog dan hier een commissie over te hebben.

De voorzitter: Ik zie heel veel knikkende hoofden. Dan besluiten we dat we het meenemen naar een oordeelsvormende sessie nadat het is aangepast, en dat we daarna besluiten hoe we dan weer verder gaan. Dan is dat wat wij vandaag hebben besloten.

Dan wil ik jullie persoonlijk bedanken voor het feit dat ik nu een heel mooi voorbeeld mee kan nemen naar mijn trainer over hoe je moet voorzitten. Dus dank jullie wel daarvoor. Dan kan ik daar ook weer lering uit trekken, en dan rest mij niets anders dan jullie een hele fijne avond nog toe te wensen. Dank jullie wel.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 16 mei 2023.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff